

Møte tirsdag den 13. januar 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 36):

1. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om utdanning for utvikling (Innst. 125 S (2014–2015), jf. Meld. St. 25 (2013–2014))
2. Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til utenriksministeren:

«2015 blir et avgjørende år for jordas framtid. I september møtes verdens toppledere i New York for å fastsette klodens nye bærekraftsmål. I forkant skal finansiering diskuteres i Addis Abeba, og i etterkant følger klimatoppmøtet i Paris. De nye bærekraftmålene innebærer tre nyvinninger. For det første sees miljø og utvikling sammen. For det andre er målene universelle, og vil gjelde Norge og USA like mye som Myanmar og Sierra Leone. For det tredje skal målene vedtas av alle land, og ikke bare gjennomføres administrativt av FN som tusenårsmålene.

Hva vil utenriksministeren gjøre fra norsk side for å bidra til at så gode mål som mulig blir fastsatt i New York i september, og hvordan vil han omsette de internasjonale bærekraftmålene til nasjonale indikatorer, målsettinger og politikk for bedre livskvalitet og miljø på kort og lang sikt i Norge?»
3. Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om forbud mot profesjonell boksing (Lovvedtak 36 (2014–2015), jf. Innst. 113 L (2014–2015) og Prop. 2 L (2014–2015))
4. Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (krav om butid for utferding av kjøresetel mv.) (Lovvedtak 37 (2014–2015), jf. Innst. 115 L (2014–2015) og Prop. 15 L (2014–2015))
5. Referat

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Følgende innkalte vararepresentanter har tatt sete:

For Vest-Agder fylke: Kjell Ivar Larsen

For Hedmark fylke: Rangdi Krogstad

For Hordaland fylke: Gina Knutson Barstad

For Rogaland fylke: Sissel Knutsen Hegdal

For Troms fylke: Sigmund Steinnes

Representanten Kjersti Toppe vil fremsette et representantforslag.

Kjersti Toppe (Sp) [10:01:34]: Eg vil på vegner av stortingsrepresentantane Anne Tingelstad Wøien, Heidi Greni og meg sjølv fremja eit representantforslag om ein forpliktande opptrappingsplan for etablering av dagaktivitetstilbod for heimebuande personar med demens.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:02:04]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om utdanning for utvikling (Innst. 125 S (2014–2015), jf. Meld. St. 25 (2013–2014))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:03:02] (ordfører for saka): Som saksordfører er det ei glede å presentere ei innstilling der alle partia i utanriks- og forsvarskomiteen sluttar opp om hovudkonklusjonane.

For det første: Norsk utdanningsbistand skal i praksis bli fordobla i løpet av denne stortingsperioden. Delen til utdanningsbistand skal hevast frå 7,2 pst. i 2013 til over 13 pst. i 2017.

For det andre: Noreg skal ta på seg ei internasjonal leirolle i arbeidet for å løfte fram utdanning som del av internasjonalt utviklingsamarbeid.

Men eg vil òg framheve eit tredje viktig gjennomslag. Det er ei oppfølging av den einigheita me klarte å oppnå i budsjettarbeidet i haust. Statsbudsjettet skal gi betre informasjon om kva som skal gjerast på det utviklingspolitiske området. Reint konkret har komiteen i denne innstillinga bidratt til det ved å presisere fleire delmål for utdanningsbistanden. Desse delmåla skal departementet årleg rapportere om i budsjettproposisjonane. Ein slik systematikk vil forbetre Stortingets innsyn og påverknad.

Som saksordfører vil eg takke mine gode kollegaer i komiteen for godt samarbeid og stor vilje til å samle seg om felles forpliktande tilrådingar om utdanningsbistanden. Det gir innstillinga større betydning. Og ikkje minst: Gjennom stortingsmeldinga om utdanning for utvikling la regjeringa og utanriksminister Børge Brende eit offensivt og godt grunnlag som komiteen har bygd på.

Utdanningsbistand har til tider blitt sett på som ei langsiktig, ja kanskje litt uspennande oppgåve, med lite politisk krut i seg. Dei siste åra har me erfart kor feilaktig nettopp det er. Før jul fekk den pakistanske jenta Malala Yousafzai Nobels fredspris for sitt arbeid for jenter si utdanning. Ho var sjølv blitt skoten og nær drepen av terroristar, på veg til skulen. No er Malala blitt eit globalt symbol i kampen for utdanning som menneskerett.

I Nigeria kjempar terroristgruppa Boko Haram mot utdanning ut frå si shariafortolking. Fleire hundre jenter er blitt bortførte. Orda «Boko Haram» betyr, kort sagt, «vestleg utdanning» er «forbode».

Ein historisk dragkamp utspelar seg no i ei rekkje utviklingsland, særleg i den muslimske verda. Utdanning står midt i kjernen av den kampen. Utdanning

er brennaktuelt og avgjerande for desse landa si framtid.

Når Noreg skal ta ei leiarrolle internasjonalt, må me kjempe aktivt for at FN's utviklingsmål etter 2015 set opp utdanning som eit sentralt mål og ei forplikting ut frå dei internasjonale menneskerettane.

Som saksordførar vil eg summere opp dei tre overordna måla som komiteen har sett for utdanningsbistanden.

1. Auka tilgang på utdanning.

For å inkludere det som fell utanfor i dag, må innsatsen ikkje minst rettast mot jenter, funksjonshemma og barn som er offer for krig og konflikt. Samarbeid på skulesektoren må bli satsingsområde i det tosidige utviklingssamarbeidet med fleire land.

2. Større læringsutbytte frå skulen.

Mange blir skrivne inn i skulen, der dei lærer lite. No skal kvaliteten på undervisninga og læringsutbyttet aukast. Me vil satse på lærarutdanning og på betre undervisning.

3. Meir arbeidsrelevant utdanning.

Undervisninga er ofte teoretisk og lite relevant for arbeidslivet der elevane bur. Me må fremje yrkesfagleg utdanning, særleg for landbrukssektoren og andre næringar der kvalifisert arbeidskraft blir etterspurd lokalt.

Bistand nyttar! Fleire barn enn nokosinne fekk skulegang i hundreårs første tiår, men enorme oppgåver står att på utdanningsfeltet. Noreg skal bidra sterkt til å løyse dei. Stortingets oppslutning om kraftig opptrapping av norsk utdanningsbistand er ein milepæl i bygginga av ein resultatorientert norsk utviklingspolitikk.

Marit Nybakk (A) [10:08:24]: La meg først få takke saksordføreren for et godt utført arbeid og en veldig ryddig innstilling og understreke det som ble sagt, at alle politiske partier slutter seg til hovedkonklusjonen i meldingen.

For mer enn 35 år siden lanserte SAIH, Studentenes og Akademikernes Internasjonale Hjelpesfond, slagordet «Utdanning for frigjøring» – en erkjennelse av hva utdanning betyr for utvikling, vekst og frigjøring. Dette slagordet er fortsatt SAIHs motto: retten til utdanning, uansett kjønn, uansett sosial, økonomisk eller etnisk bakgrunn og naturligvis, sett fra SAIHs side, kamp for akademisk frihet og mot undertrykking av studenter.

Det er derfor viktig at komiteen i innstillingen merker seg innspillet fra SAIH nettopp om prinsippet om akademisk frihet, og forventer at Norge framhever dette prinsippet der det er relevant.

Da SAIH fylte 50 år, laget de en plakat der frontfiguren på bildet er en kvinnelig student. Det blir en god symbolikk, særlig når vi ser hvilke despoter hun og hennes kolleger utfordrer – god symbolpolitikk også fordi jenters rett til grunnutdanning trues mange steder i verden av autoritære regimer og fanatiske terrororganisasjoner. Det er nok å nevne Boko Haram i Nigeria og Taliban i Pakistan og Afghanistan. Jeg vil vise til det som saksordføreren sa i den anledning.

På verdensbasis går ni av ti barn i grunnskole, men hvem er de siste ti prosentene? De utgjør 57 millioner barn. Halvparten av dem er i såkalte krise- og konfliktområder – eller «fragile states», om man vil.

I tillegg tas 25 pst. av barn som går på skole, ut av skolen før 4. klasse, ca. 34 millioner barn. Flertallet av dem er jenter.

Komiteen slutter seg til regjeringens overordnede hovedmål for økt utdanningsinnsats – med særlig vekt på jenters utdanning, barn i konfliktområder og marginaliserte grupper, slik at barn får samme muligheter til å begynne på, men også til å fullføre skolen. Det er en krevende jobb, men det er en svært viktig jobb.

Men vi må ha en helhetlig tilnærming fordi forhold utenfor skolen ofte er avgjørende, noe også høringsinstansene la veldig stor vekt på da vi hadde høring. Det gjelder ikke minst jentene. Mange steder tas jenter ut av skolen for at de skal arbeide eller passe på småsøsken mens mor jobber ute for å tjene penger. I tillegg kommer faktorer som barneekteskap, tvangsekteskap, som hindrer jenters videre skolegang.

La meg også legge til at kvinnelige lærere kan være viktige i denne sammenhengen, fordi lærerne spiller en nøkkelrolle. De kan være viktige som forbilder for jentene, også fordi de forstår kjønnssensitive problemstillinger. Blant faktorer i skolehverdagen som fører til at jenter faller ut, er sanitære forhold for jenter. Derfor utvikles det nå såkalt barnevennlige skoler, der det bl.a. er separate toaletter for jenter og gutter, og hvor det jobbes særskilt med kjønnsproblematikk, f.eks. det at barna får med seg rent vann hjem. Det er viktig å prioritere det fordi jentene ofte må hente vann til familien. Det globale fondet samarbeider bl.a. med UNICEF om denne problemstillingen og også om utdanning av lærere.

Det er ellers et tankekors at halvparten av de barn som ikke går på skole, lever i Afrika sør for Sahara, og at fattigdom, kjønn og bosted avgjør om barn får utdanning.

Det understreker at vi må se på grunnutdanning i et bredere utviklingsperspektiv.

Arbeiderpartiet hilser velkommen at Norge skal ta en global lederrolle i utdanningsbistanden, og at den økes kraftig. Det betyr bl.a. å fremme de gamle tusenårsmålene 2 og 3, men la meg i tillegg nevne at vi fortsatt må stå oppreist for og ha en global lederrolle når det gjelder tusenårsmålene 4 og 5, som er mødrehelse og kamp mot barnedødelighet. Det er også viktig at barn vokser opp.

Sylvi Graham (H) [10:13:37]: Før jul var vi vitne til et grusomt terroranslag mot en skole i Peshawar i Pakistan, hvor 139 elever og ni ansatte ble drept av Taliban. Vi ser enorme flyktningstrømmer i Syria og i Irak og barn som ikke får gå på skole på grunn av krig og konflikt. Mange barn i Afrika har ikke tilgang til utdanning på grunn av fattigdom. I deler av verden frarøves barn muligheten til utdanning på grunn av sosiale tabuer, barnearbeid eller barneekteskap. 58 millioner barn er i dag uten skolegang. Barn som rammes av konflikt og krig, jenter og funksjonshemmede er særlig utsatt.

Malala Yousafzai og Kailash Satyarthi mottok Nobels fredspris i Oslo for sitt arbeid for utdanning, likestilling og fred. Malala spurte oss i rådhuset i Oslo: Hvorfor er det så lett å dele ut våpen, men så vanskelig å dele ut bøker?

Hvorfor er det så enkelt å lage tanks, men så vanskelig å bygge skoler?

Utdanning bygger demokrati og er en grunnleggende menneskerettighet. Kunnskap er en av bærebjelkene i både individets og samfunnets utvikling, og som Nelson Mandela sa:

«Education is the most powerful weapon you can use to change the world.»

– Og den fremmer fred, kan vi legge til.

Jeg er derfor glad for engasjementet statsministeren og utenriksministeren viser for menneskerettigheter, utdanning og særlig jenters rett til utdanning. Norge tar nå på en global ledertrøye for å lykkes i arbeidet for at flest mulig mennesker i verden skal få en god utdanning.

Utdanningens andel av bistandsbudsjettet ble nesten halvert under de rød-grønne. Også internasjonalt har andelen av bistand til utdanning gått ned. Med dagens tempo vil det ta 70 år før alle barn får plass i grunnskolen, fordi verken Norge eller det internasjonale samfunnet har prioritert utdanning. Derfor behøves dette krafttaket for utdanning. Etter bare ett år i regjering har vi styrket utdanningen med 640 mill. kr. I 2015 skal 2,4 mrd. kr gå til utdanning.

Regjeringspartiene vektlegger spesielt jenters utdanning. Jenter som får utdanning, gifter seg senere, får barn senere, har større muligheter til å få jobb og får bedre helse for både seg selv og egne barn.

I Afrika sør for Sahara anslås barnedødeligheten å kunne vært redusert med inntil 40 pst. dersom mødrene hadde hatt videregående skolegang. Utdanning er nøkkelen til velbegrunnede valg senere i livet og påvirker forhold som barneekteskap, kjønnslemlestelse, barnedødelighet og generell helse i befolkningen. Å satse på utdanning i krise- og konfliktsituasjoner er ikke minst en investering i stabilitet, demokrati og utvikling. Med ekstra midler satt av til dette er det regjeringens mål å bidra til at en million flere barn som lever i krise- og konfliktsituasjoner, får tilgang til utdanning av god kvalitet innen 2017. Og det veldig viktige: Personer med funksjonsnedsettelser er de mest marginaliserte når det gjelder utdanning, og denne gruppen skal prioriteres.

De tre hovedmålsettingene for den norske utdanningsinnsatsen har saksordføreren nettopp referert. Tilgang til grunnskoleutdanning blir det viktigste målet for denne satsingen, men i økende grad må vi også se på kvalitet og helhet. Vi må bidra til god, relevant og inkluderende læring. Faktum er at flere hundre millioner barn verken kan lese eller skrive, selv om de har fullført grunnskole.

Dagens ungdomskull er det største i historien på verdensbasis. Her finnes det talent, drivkraft og ideer som samfunnet trenger og må ta i bruk. Både vi som givere og befolkningen i utviklingsland har en forventning om å se en utvikling som fremmer godt styresett og respekt for menneskerettighetene, en utvikling som bekjemper korrupsjon, etablerer et godt investeringsklima og sikrer skatteinntekter til felles velferd.

Norsk bistand skal ikke komme i stedet for landenes egen innsats eller kompensere for dårlig politikk. Utdanningsstøtten skal gå til land som har behov for støtte, og som viser politisk vilje til selv å prioritere utdanning, og til

multilaterale organisasjoner som kan vise til gode resultater og prioriteringer, og som arbeider i tråd med de prioriteringene vi også mener er viktige. For eksempel kan vi peke på Global Partnership for Education, UNICEF og andre frivillige organisasjoner som satser på utdanning.

Helt til slutt vil jeg takke saksordføreren for et godt arbeid og komiteen for godt samarbeid i arbeidet med denne for regjeringen viktige satsingen, som vi alle står bak.

Per Sandberg (FrP) [10:18:40]: Først en takk til saksordføreren for ryddig framdrift og for å ha samlet komiteen om noe som kanskje er noe av det viktigste som kan skje innenfor langsiktig positiv utviklings- og bistandspolitikk.

Det er ingen tvil om at den meldingen og den innstillingen som ligger på bordet i dag, er veldig ambisiøse. Det er en ambisiøs melding og ambisiøse, langsiktige målsettinger. Det handler også om tålmodighet, men her er det viktig at man i Stortinget blir oppdatert med hensyn til hva som skjer framover, slik at man kan endre, forsterke og omprioritere. Det er også viktig med kortsiktige målsettinger her.

I Stortinget er alle opptatt av at alle skal få best mulig levevilkår. Det er fortsatt dessverre store forskjeller mellom de rikeste og de fattigste landene i verden. Forskjeller vil det alltid være, men vi bør kanskje prioritere å hjelpe dem som trenger det mest, slik at vi kan få en positiv utvikling og vekst. Det er ingen tvil om at det viktigste elementet for utvikling og positiv vekst er utdanning. Menneskets behov for kunnskap og opplysning er grunnleggende, og derfor må det stimuleres hele tiden. En nasjon med en befolkning uten utdanning er lettere å lede i feil retning. Diktatur og religiøs ekstremisme får lettere fotfeste hos mennesker uten egne meninger, uten egne ferdigheter og uten kunnskap til å stå opp mot dem som styrer og leder i feil retning.

Demokratiutvikling og vekst bygger på kunnskap og respekt. Det er derfor denne meldingen er viktig, og det er derfor dette må skje gjennom en målrettet utviklingspolitikk.

57 millioner barn – det er et enormt tall. Derfor er Fremskrittspartiet veldig glad for at dagens regjering nå viser vilje og evne til å satse på utdanningsfeltet innenfor bistandspolitikken. Vi ser en kraftig økning og en satsing som er bred.

Vi har dessverre den siste tiden opplevd nedprioritering av utdanning i det norske utviklingsarbeidet. Andelen av norsk bistand som har gått til utdanning, sank fra 13,3 pst. i 2005 til 7,2 pst. i 2013. Derfor er det nå viktig at regjeringen snur denne trenden, og det skal vi alle være fornøyd med. Etter åtte år uten vekst i norsk utdanningsbistand skal den med denne regjeringen fordobles i løpet av stortingsperioden. Norge skal ta en internasjonal lederrolle, en lederrolle i kampen for at alle barn skal få skolegang, kyndig undervisning og et trygt skolemiljø.

Igjen må jeg gjenta: Dette er ambisiøse mål, men viktige mål. Hovedmålene er at alle barn skal få de samme mulighetene til å begynne på skolen og til å fullføre skolen, at alle barn og unge lærer grunnleggende ferdigheter og rustes for fremtiden. Flest mulig får ferdigheter som sikrer

en overgang til arbeidslivet, noe som bedrer forutsetningene for økonomisk vekst og bærekraftig utvikling i bred forstand.

Verden står overfor enorme utfordringer knyttet til kriser og konflikter. Aldri før har det vært så mange mennesker på flukt. Det er derfor viktig å huske på at også de barn som lider under disse forhold, må få utdanning. Det er viktig å huske på at alle barn som lider under disse forhold, er de svakeste, som lider. Det er barn, og det er funksjonshemmede – og dessverre er majoriteten jenter. Når det er sagt, er fokuseringen på barn, jenter, og på funksjonshemmede riktig og viktig, men man må, når man skal ha en lederrolle, ha mye fokusering på de potensielle synergiene av økt samspill mellom UD, Norad, norske utdanningsinstitusjoner og kommersielle aktører. I mange tilfeller er utfordringen strukturell arbeidsledighet, at behovene i industri og næringsliv ikke samsvarer med den kompetansen som finnes i befolkningen.

Fremskrittspartiet er meget fornøyd med den innstillingen som foreligger, og vi håper at det vil gi gode resultater på sikt.

Jenny Klinge (Sp) [10:24:09]: Eg vil begynne med nokre ord John F. Kennedy sa til den amerikanske kongressen i 1961. Han sa at våre framsteg som nasjon kan ikkje gå raskare enn våre framsteg innanfor utdanning. Disse orda var sanne då, og dei er like sanne i dag.

Stoltenberg II-regjeringa føreslo i det siste budsjettet sitt ei betydeleg styrking av utdanningsbistanden og varsla eit vidare løft til 3 mrd. kr i løpet av stortingsperioden.

Gjennom stortingsmeldinga Utdanning for utvikling følgjer regjeringa opp og aukar støtta til utdanningsbistand. Senterpartiet er glad for at det er tverrpolitisk einigheit om at Noreg skal ha ei leiarrolle innanfor utdanningsbistand.

Det finst eit ordtak som seier at utdannar du ei jente, utdannar du ein heil landsby. Senterpartiet meiner at å styrkje retten jenter har til utdanning, er noko av det viktigaste norsk bistand kan bidra til. Styrkt utdanning for kvinner har mange ringverknader for samfunnet. Kvinner som har fått sjansen til å få noko skulegang, gifter seg seinare, og dei gifter seg oftare av fri vilje. Det gjev færre tenåringsgraviditetar og ei berekraftig befolkningsutvikling. Til dømes i Mali har ein sett at kvinner med vidaregåande skulegang i gjennomsnitt får tre ungar, mens dei som ikkje har fått gå på skule, i gjennomsnitt får sju ungar.

Senterpartiet meiner dei neste globale utdanningsmåla må adresserast med omsyn til ulikskap og vere i tråd med det som var Noregs posisjon fram til regjeringsskiftet. Vi stussa over at regjeringspartia ikkje vil stø ein merknad som stadfester dette målet. Det er eit faktum at dei samfunna som har større likskap, er betre samfunn å leve i, ikkje berre for dei fattige, men også for befolkninga i det heile. Også skuleprestasjonane er betre i land med betre fordeling.

Få ungar er i stand til å lære på ein god måte utan at dei grunnleggjande behova er dekte. Sikker tilgang på mat og vatn er heilt nødvendig. Om lag eitt av tre menneske i Afrika sør for Sahara er i dag definert som underernært. Med

auka folkesetnad blir den eksisterande matproduksjonen delt på stadig fleire. Det hastar med å starte ei utvikling der produktiviteten aukar basert på ei berekraftig forvaltning av jorda. Vi i Senterpartiet vil understreke at Noreg må satse sterkare på landbruksbistand i åra som kjem, også innanfor utdanningsbistanden.

Trine Skei Grande (V) [10:27:14]: Jeg vil også begynne med å takke saksordføreren for en veldig god jobb, først og fremst knyttet til at det nå er stor enighet om dette i salen, når dette tross alt var et av de store diskusjonstemaene i forrige periode – nedgangen i andelen som gikk til utdanning. Jeg er kjempeglad for at dette er en av de første store meldingene på utenriksfeltet som den nye regjeringa legger fram, og som inngir et taktskifte på å prioritere utdanning. Det er klart det er vanskelig å lære hvis man ikke har spist, det er vanskelig å lære hvis man ikke er frisk. Alt rundt et barn og tryggheten rundt et barns oppvekst er sjølsagt viktig. Vi må ha en bred tilnærming til disse spørsmålene.

Det var en som en gang sa at hvis det eneste redskapet man har er en hammer, fortøner alle problemer seg som spiker.

Jeg må si at det er veldig få utfordringer i samfunnet som ikke utdanning virker på. Det hjelper både for bedre helse og for bedre ernæring, det hjelper for senere inngåtte giftemål, det hjelper for kampen mot ekstreme og totalitære holdninger, det myndiggjør mennesket og gjør det aktivt deltakende i å løfte seg sjøl ut av fattigdom. Dette var hovedprioriteten i fattige Norge for 150 år siden. Da denne salen skulle bestemme hvordan Norge skulle komme seg ut av fattigdom, valgte man å prioritere utdanning. Da valgte man å prioritere dannelse og en bredde i tilnærminga til kunnskap som var med og myndiggjorde det norske folk til å kunne løfte seg ut av den fattigdommen de var i.

Jeg tror ikke vi alltid forstår hvor radikalt det var på den tida, det som ble vedtatt i denne sal – at man vedtok at unger som egentlig, ut fra foreldrenes oppfatning, burde bidra med å jobbe og bringe mat på bordet, ble satt på felles skolebenk, fattig og rik, for å lære musikk og naturfag. Det er klart at det var en ganske radikal tanke på den tida, men det var med og gjorde det viktigste grepet for å løfte Norge ut av fattigdom. Den lærdommen vi har i Norge om at vi brakte Norge ut av fattigdom på den måten, bør vi kunne bringe ut i verden.

Det er ikke sånn at smarte mennesker ikke tenker totalitære tanker, det er ikke sånn at utdannede mennesker ikke tenker totalitære tanker. Forskjellen er bare at totalitære tanker får motkrefter i en utdannet befolkning. Totalitære tanker får folk til å stå opp mot dem, fordi de har blitt myndiggjort til å ta styring over eget liv.

Det vi vedtar her i dag, er ganske konfliktfylt. Det vi vedtar her i dag, er for noen veldig provoserende tanker – at unge jenter skal gå på skole, og at befolkninga skal myndiggjøres for å gi kunnskap. Men for meg er det viktig at vi løfter nettopp de verdiene, er villig til å kjempe for dem og er villig til å bruke penger på dem rundt omkring i verden for å løfte myndiggjøringa av enkeltmennesket, som er det kunnskap egentlig handler om.

At regjeringa har bestemt seg for at man også ønsker å ha en internasjonal lederrolle for å løfte dette, er vi i Venstre veldig enig i og syns er veldig viktig. Vi kommer også til å passe på regjeringa på det området, for her trengs det ikke bare at man har festtaler og stortingsmeldinger, men at man på alle internasjonale arenaer presser fram utdanning, og spesielt utdanning blant jenter, som viktige målsettinger for bistandspolitikken vår.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:32:06]: Eit barn med ein skulesekk er håp. Eg trur at nesten overalt kor ein kjem i verda, gjev det håp å sjå eit barn på veg til skulen med ei veske eller ein sekk, det gjev ein følelse av at – yes – her går det framover, og det er jo fordi det er godt dokumentert at utdanning er ein heilt nødvendig føresetnad for framgang i land på veldig mange forskjellige måtar. Det er føresetnaden for at barn begynner å stille spørsmål, leiter etter gode løysingar, ser seg om i verda etter forbetring av sine eigne samfunn, at dei vert meir kritiske, at dei lærer at det finst betre måtar å gjere ting på og andre verdiar som kan vere viktigare andre stader, men det er òg føresetnaden for at ein lærer seg dei praktiske ferdigheitene som skal til for å byggje opp ting. Derfor er det òg så brei einigheit om at det å satse på utdanning vil vere eit svært viktig prosjekt for Noreg i utviklingspolitikken i åra som kjem, ved sidan av ein del andre viktige og nødvendige sider ved god utviklingspolitikk som må til for å utvikle eit land, slik som helse, naturressursar, miljø, fordeling, likestilling, for å nemne nokre.

I tillegg til at utdanning har den effekten at ho kan utvikle eit land, har tydelegvis òg utdanning i utviklingspolitikken den effekten at ho kan samle eit heilt storting – i all hovudsak – om å vere einig i det same. Eg vil derfor, iallfall i store trekk, slutte meg til det dei tidlegare talarane her har sagt, men eg tenkte eg skulle bruke mitt innlegg til nokre punkt som andre i mindre grad har kome inn på.

Det første er at det er to viktige sider ved utdanning, og den eine er yrkesfag. Yrkesfag er godt dekt i ei god melding, men eg har sjølv sett at yrkesfag ofte vert nedprioritert i utdanningssystema, og at det er altfor lite utvikla i mange utdanningssystem i sør. Så det å byggje opp system for ei god yrkesfagutdanning er ein heilt nødvendig del av det å byggje landet. Mange manglar heilt elementær kompetanse i fysisk å byggje sine eigne land, og eg synest det er ein styrke at dette har kome lenger fram.

Det eg derimot kanskje synest er den eine svakheita ved ei elles god melding, er at ein manglar fokus på barnehagar og førskule, for tidleg innsats er nøyaktig like viktig i fattigare land i sør som det er i det rike landet Noreg. Det er derfor etter mi oppfatning nødvendig at vi legg større vekt på dette òg i utdanning i utviklingspolitikken i åra som kjem.

Det tredje er at utdanning òg er viktig på den måten at ho er med å sikre framtidige inntekter til staten, og eit land der alle har fått tilgang til utdanning, kan sikre ei jamnare fordeling. Men ei jamn fordeling og eit godt fungerande velferdssystem må òg til for å finansiere utdanningssystema. Derfor er det arbeidet vi gjer med å hindre kapitalflukt, med å sikre eit godt fungerande skattesystem, eit viktig arbeid for å finansiere den utdanningspolitikken – som

trass alt i hovudsak må drivast av andre inntekter enn inntektene frå norsk og anna utviklingsstøtte.

Så til det siste, og det er noko eg vil problematisere, eller iallfall reflektere litt over, og det er, som det står i innstillinga, at ein ønskjer

«å etablere resultatbasert finansiering som prinsipp i utdanningsprogrammer og -prosjekter der det er hensiktsmessig».

Eg er på ein del område ein klar tilhengar av resultatbasert finansiering i utviklingspolitikken, f.eks. når det gjeld regnskog, som eg har jobba mykje med. Men fordi eg har jobba mykje med dette området, har eg òg fått innblikk i dei ganske betydelege utfordringane knytt til resultatbasert finansiering. Og sjølv når det gjeld noko relativt statisk som skog, er ikkje den måten å måle på berre uproblematisk, bl.a. fordi det er menneske som lever av han, som bur der, osv. Når ein introduserer menneske, så vert det, trur eg, meir komplisert å drive med resultatbasert finansiering.

Eg var på Madagaskar med Erik Solheim for nokre år sidan, då han var utviklingsminister og eg var kunnskapsminister. På overflata kunne dei der vise til fantastiske tall i sitt utdanningssystem, bl.a. høg deltaking og gjennomføring, men når ein gjekk bak tala, viste det seg at svært mange ikkje lærte sjølv dei heilt elementære tinga som dei i teorien skulle lære.

Så viss vi skal prøve ut dette, må vi, etter mi oppfatning, gjere det med forsiktighet, og vi bør sørge for at vi måler det vi faktisk ønskjer å måle – ikkje overflatiske tal – og vi må ha tenkt igjennom dei effektane vi har ved å drive ressursbruk mot det vi då faktisk måler.

Takk til saksordføraren, og takk til regjeringa for å ha lagt fram ei god melding.

Utenriksminister Børge Brende [10:37:49]: Først vil jeg takke komiteen for en god og grundig innstilling, og takke saksordføreren for godt arbeid og et veldig fint innlegg med visjoner for utdanningssatsingen fremover.

Det er mye som står på spill. Finnes det én global satsing som fremfor noen kan bidra til å utrydde den ekstreme fattigdommen i verden, er det satsing på utdanning. Skulle det velges én innsats for å fremme jenters helse og rett til å bestemme over egen fremtid, vil utdanning være en viktig del. Er det én investering som er nødvendig for å skape de 600 millioner nye arbeidsplassene som ILO anslår at vi trenger frem mot 2020, er det investering i utdanning. Og i lys av hendelsene i Paris, la meg legge til: Om det er noe som kan fremme toleranse og fellesskap, motvirke diskriminering og ekstremisme, er det utdanning.

Likevel, vi lever i en verden der 58 millioner barn fortsatt står utenfor barneskolen, der over 60 millioner ungdommer står utenfor ungdomsskolen, og der 185 millioner elever går ut av fjerde klasse uten å kunne lese og skrive. Dette har verden ikke råd til. Det trengs et globalt løft for å virkeliggjøre retten til utdanning, det trengs en satsing på kvalitet og læringsutbytte for å bygge kunnskap som alle land og alle mennesker behøver i en gjennomskiftelig og sammenvevd verden.

Vi skal snu den negative trenden fra de siste årene med redusert utdanningsbistand. Vi skal bidra til at det også

mobiliseres større ressurser nasjonalt i utviklingslandene. Vi er i gang med å ta et internasjonalt lederskap for global utdanning. Til sommeren skal vi invitere til en stor global utdanningskonferanse i Norge som en oppfølging av UNESCOs konferanse i Sør-Korea, ikke minst for å fokusere på viktigheten av helt krystallklare mål i de nye bærekraftsindikatorene som skal vedtas av FNs hovedforsamling i september.

Siden tiltredelsen i 2013 har regjeringen økt støtten til utdanning med til sammen 640 mill. kr, et godt skritt på veien til målet vårt om å doble innen 2017. Beregninger fra FN viser at en økning i gjennomsnittlig utdanningsnivå med ett år genererer en økning av et lands inntekt per capita med 26 pst. over en periode på 45 år. I 1960 var den jevne sørkoreaner fattigere enn gjennomsnittet i Kenya. I 2005 var sørkoreaneren rundt 25 ganger rikere. Utdanning forklarer ikke alt, men en hel del. Derfor er det ikke tilfeldig at UNESCOs store utdanningskonferanse legges til Sør-Korea i vår.

Vi kommer ikke nærmere FNs tusenårsmål hvis resultatene uteblir på utdanning. Vi vil heller ikke kunne realisere utviklingsagendaen etter 2015 om ikke utdanning prioriteres høyt. Norge skal gå foran for å få ned det store antallet barn, særlig jenter og personer med nedsatt funksjonsevne, som holdes utenfor skolen. Vi skal støtte partnerskap og innovasjon som hever kvaliteten på utdanning til barn og ungdom.

Statsministerens plass i FNs generalsekretærs pådrivergruppe for tusenårsmålene, som en av lederne, gir ekstra tyngde til denne satsingen. I bistanden skal vi trappe opp støtten til Global Partnership for Education og andre multilaterale partnere som kan bidra til å forsterke effekten av norsk støtte. Og vi skal konsentrere innsatsen i fokusland for å få resultater som kan trappes opp.

Eksempelvis bør vi matche myndighetenes satsing på utdanning i Malawi. Tiltakene bør målrettes særlig mot jenter – bare 35 pst. av jentene i Malawi når åttende klasse. Enn om vi kan endre den negative utviklingen? Enn om dette partnerskapet kan føre til at flere jenter i det fattige Malawi får tilgang på utdanning og derfor kan komme ut av fattigdommen, komme inn i en god sirkel, gifte seg senere, få færre barn og få høyere livskvalitet?

I Etiopia skal vi styrke utdanningssektoren, et land som har FNs tusenårsmål innenfor rekkevidde etter å ha økt antall barn i grunnskolen.

Det er mye som skal gjøres på utdanningsområdet fremover. Innstillingen fra Stortinget gir regjeringen den marsjordre som vi trenger for å levere på denne ambisiøse politikken.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [10:43:14]: Utenriksministerens eksempler fra Sør-Korea og Kenya er veldig interessante og er en utfordring og et tankekors i utviklingspolitikken.

Arbeiderpartiet slutter seg til denne stortingsmeldingen, som vi synes er veldig bra, og også til de overordnede målene som er skissert. Det gjelder selvfølgelig utdanning for jenter og marginaliserte grupper.

Det gjelder ikke minst overgangen fra utdanning til arbeid.

Mine spørsmål til utenriksministeren blir: Hvordan vil regjeringen og utenriksministeren følge opp denne meldingen? Hvordan vil utenriksministeren konkretisere de gode målene som står her, ikke bare med økte midler, men kanskje først og fremst med rammebetingelser som muliggjør å få barn igjennom grunnskolen, f.eks. i Etiopia – som var et av de landene ministeren nevnte – og med nødvendig infrastruktur?

Utenriksminister Børge Brende [10:44:25]: Takk for inspirerende ord, og takk for et veldig godt og sentralt spørsmål.

Med basis i denne meldingen vil vi i departementet utvikle en handlingsplan for utdanningssatsingen fremover. Det vi har sett, er at innretningen innledningsvis er helt avgjørende for å lykkes. Vi må kunne måle innsatsen, måle at vi påvirker, og vi må satse på ulike strategiske områder, noe av det multilateralt – som jeg nevnte – gjennom bl.a. Global Partnership for Education. Men vi må også kunne inngå partnerskap med konkrete land, f.eks. Malawi og Etiopia, hvor de øker sin ressursmobilisering, og hvor vi følger etter.

Vi har nå et eget team som jobber strategisk med denne utdanningssatsingen, og vi utvikler ulike punkter og klare handlingsplaner for å kunne allokere disse midlene på en optimal måte.

Per Sandberg (FrP) [10:45:39]: På side 11 i innstillingen viser komiteen til yrkesfag. Det står at

«yrkesfag har en svak stilling i utdanningssystemet i mange av de fattigste utviklingslandene, mens de aktuelle arbeidsmuligheter i stor grad finnes i landbruket og relaterte næringer samt i praktiske yrker som krever håndverkskompetanse i små og mellomstore bedrifter lokalt».

Det står videre:

«Komiteen anser dette misforholdet som en strukturell hindring for relevant opplæring som styrker sysselsetting og verdiskaping.»

Min utfordring til ministeren er: Vi venter på en stortingsmelding om næringsutvikling. Mitt spørsmål er da: Hvordan knytter man innstillingen i dag til utvikling og ferdigstilling av en stortingsmelding om næringsutvikling? Jeg skulle gjerne også ha knyttet den til en stortingsmelding om menneskerettigheter, MR. Hvordan knytter man disse meldingene sammen? De går klart i samme retning når det gjelder demokratiutvikling og især utdanning.

Utenriksminister Børge Brende [10:46:54]: Utdanning er en viktig faktor for å komme inn i gode sirkler i utviklingsland både når det gjelder demokrati og styresett. For at privat sektor skal kunne vokse, og for å kunne skape de arbeidsplassene som er nødvendige, er man avhengig av å ha arbeidstakere med den rette kompetansen.

Det representanten Sandberg tar opp, er også viktig, nemlig å ha et partnerskap med næringslivet i utviklingsland hvor de kan bidra med yrkesopplæring og, ikke minst,

med praksisarbeidsplasser og lærlingplasser. Vi har startet et prosjekt med det norske NHO om dette og vil komme tilbake til dette i stortingsmeldingen om privat sektor, som vi vil legge frem. Det vi gjør innenfor utdanning må kobles opp mot den satsingen vi har innenfor privat sektor fremover.

Knut Arild Hareide (KrF) [10:48:05]: Som eg sa i mitt innlegg, har regjeringa her lagt eit offensivt og godt grunnlag for at me skal lukkast med utdanningsbistanden. Men som òg ministeren var inne på i sitt innlegg, er det jo ikkje berre avgjerande kva Noreg gjer her, det er kva me kan få ei samla verd til eigentleg å gjere. Her forstår eg at det no blir jobba bevisst mot september og dei måla som me håper blir lagde da – som skal bli lagde da – i FN. Så spørsmålet mitt er kva Noreg gjer. Eg forstår at me m.a. vil ha ein eigen konferanse. Me veit òg at Gordon Brown bevisst jobbar med dette og har fått i oppdrag av FN å jobbe med det, for å prioritere det. Mi utfordring er å seie noko nærare om kva strategi Noreg legg for at møta i september i New York skal bli ein suksess.

Utenriksminister Børge Brende [10:49:01]: Vi jobber nært sammen med generalsekretærens spesialutsending på utdanning, Gordon Brown, om den konferansen som vi skal ha i Oslo i juli. Formålet med den konferansen er å skape mest mulig oppmerksomhet rundt, og få alle til å sette alle kluter til når det gjelder, tusenårsmålene nå helt i innspurten. Det er fortsatt 58 millioner barn som ikke har tilgang på grunnskole, og det burde vært løst innen 2015. Det målet nås ikke, men vi kan gjøre en ekstra innsats.

Så bruker vi konferansen til å fokusere på ressursmobilisering i u-landene knyttet til utdanning. Det er viktig. Det skal være en stor konferanse om ressursmobilisering og finansiering i Addis Abeba i slutten av juli, i oppløpet frem til generalforsamlingen. Under generalforsamlingen håper jeg vi vedtar ambisiøse mål om at alle barn skal ha rett til utdanning – ikke bare barneskole, men også en fullverdig grunnskole – frem mot 2030.

Anniken Huitfeldt (A) [10:50:18]: Jeg vil takke utenriksministeren for et godt og perspektivrikt innlegg, som varsler en offensiv når det gjelder å sette utdanning på dagsordenen.

Flere av talerne i dag har vært inne på at andelen til utdanning skal øke. Det mener jeg er en riktig prioritering. Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Når det gjelder bistand til helse og til miljø, hvordan vil deres andel av det totale bistandsbudsjettet utvikle seg når andelen til utdanning skal økes?

Utenriksminister Børge Brende [10:50:53]: Statsminister – nei, president. Jeg vet ikke om det var en «Freudian slip».

Jeg kan ikke gi noen eksakte tall til det spørsmålet. Det jeg kan bekrefte, er at vi også i fortsettelsen vil øke satsingen på helse, noe vi gjorde i budsjettet for inneværende år. Vi har lagt opp til en økning på bortimot 200 mill. kr. Det

er viktig – helse og utdanning går hånd i hånd – og vi har lagt opp til å øke klimafinansieringen med 400 mill. kr, slik at man satser videre også på klima og miljø.

Det som er regjeringens hovedsatsinger fremover innenfor utviklingspolitikken, er helse, utdanning, sårbare stater – som er utrolig viktig – så er det klima, energi og miljø, og så er det privat sektor og mobilisering. Alle disse områdene skal få økning, men prosentandelen av det totale bistandsbudsjettet er det vanskelig å si noe om nå.

Anniken Huitfeldt (A) [10:52:08]: Tusen takk for et veldig godt svar. Jeg må komme med et tilleggsspørsmål, for det blir fra flere i denne salen nevnt at den rød-grønne regjeringa ikke gjorde nok når det gjaldt å satse på utdanning. Det henger i stor grad sammen med at vaksiner, mor–barn-helse og miljø ble mye prioritert. Vil utenriksministeren i likhet med sine partifeller og andre representanter for regjeringspartiene her i denne salen uttrykke en like klar kritikk mot den foregående regjering når det gjelder det at det var for lite på utdanning og for mye på miljø og helse?

Utenriksminister Børge Brende [10:52:50]: Det har vært en trend de siste årene globalt at satsingen på utdanning har gått ned. Det er viktig å snu. Utdanning er en forutsetning for utvikling. Det representanten skal være sikker på, er at vi i årene fremover vil fortsette å øke på helse, klimafinansiering, privat sektor, sårbare stater og ikke minst utdanning. Jeg mener at også Norge kunne ha gjort mer på utdanning de siste årene. Å gå fra en andel på utdanning på 13 pst. til 7 pst. av det samlede bistandsbudsjettet synes jeg var en nedgang som var, også relativt sett, vel kraftig, og som kunne tolkes som et signal om at dette ble prioritert lavere. Det måtte kunne gått an å satse på klima og helse uten å få en slik utvikling på utdanningsfeltet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elin Rodum Agdestein (H) [10:54:28]: Kunnskap er bærebjelken for utvikling både for individet og for samfunnet. Utdanning er et globalt fellesgode. Vi finner den nye kunnskapen som bringer verden framover.

Utdanning bygger også demokrati og menneskerettigheter. Det har vært bekymringsfullt å se nedgangen i den relative andelen til utdanning fra 2013 og fram til nå. Derfor er det gledelig å konstatere at det er en så bred enighet når regjeringen og samarbeidspartiene dobler satsingen på utdanning innen bistand.

Regjeringen vil jobbe bredt – med giverland, mottakerland, humanitære organisasjoner og næringslivet. Økt satsing på utdanning i bistand henger nøye sammen med FN's tusenårs mål og bidrar samtidig til å innfri alle de andre tusenårs målene. Gjennom Norges globale lederskap med statsministeren som medleder i pådrivergruppen er det en viktig ambisjon for Norge å sikre at utdanning fortsatt skal ha en sentral plass i Post-2015-utviklingsagendaen. Vi må tenke enda mer strategisk, fordi det er et finansieringsgap

på 25 mrd. dollar for å nå målet om at alle barn skal ha tilgang på grunnskole. Og som flere har sagt, med dagens fart vil det ta 70 år.

Vi må tenke helhetlig og se bredere på effekten av investeringer og verdiskaping for å klare å finansiere utdanningsbehovene i årene som kommer. Og hvordan skal Norge jobbe mer strategisk? Jo, vi skal være i front globalt, som vi er i f.eks. skog- og klimasatsingen, og forsøke å mobilisere bredt igjennom det politiske kontaktnettet vi har, og der vi har spisskompetanse. Innsatsen skal økes der behovene er størst.

I samarbeid med Verdensbanken utvikles det et system for resultatbasert finansiering basert på partnerskap som kan mobilisere midler fra andre kilder, en slags såkorn-satsing. Innovative metoder og ny teknologi vil bli prioritert. For selv om tallene varierer sterkt, viste OECD-rapporten Development Co-operation Report at offentlige bistandsmidler i gjennomsnitt bare utgjør 2 pst. av utviklingslandenes finansiering, mens 98 pst. er utenlandske investeringer, private overføringer, skatteinntekter o.l. Næringslivets aktive medvirkning blir derfor stadig viktigere for å oppnå bærekraftig økonomisk vekst, og regjeringen vil forsterke arbeidet med å fremme norske næringsinteresser i utlandet.

Utdanningsfeltet er sammensatt og komplekst. Det er ikke noen enkle løsninger. Bistand fungerer bare et stykke på vei, og landene selv må ta ansvar – ja, de har faktisk hovedansvaret. Derfor er det også aktuelt å se på en etterskuddsvis resultatbasert finansiering.

Samtidig er det viktig å understreke at selv om bistandsandelen til utdanning nå dobles, vil global helse fortsatt være et svært viktig satsingsområde for Norge, og de to områdene henger jo også, som vi vet, veldig nøye sammen.

Anniken Huitfeldt (A) [10:57:39] (komiteens leder): Takk for en veldig god stortingsmelding, for en god diskusjon og for saksordførers jobb med denne saken.

De siste årene har Norge stått fremst i kampen for å vaksinere alle verdens barn, for mor–barn-helse og for en omfattende satsing på miljøbistand. Før den forrige regjeringa gikk av, var vi enige om at den neste store oppgaven som kunne kombineres med å ha lederansvar innenfor helse og miljø, var utdanning. Vi ønsket en sterkere satsing på det, og jeg mener at denne stortingsmeldinga legger grunnlag for det arbeidet.

Det jeg imidlertid stiller meg noe uforstående til, er denne diskusjonen med en implisitt kritikk av den forrige regjeringa for at det var for lite til utdanning da. Hvis man mente at det var for lite til utdanning, burde man også være tøff nok til å si at det kanskje ble for mye til vaksiner eller for mye til mor–barn-helse. Jeg mener at vi må stå sammen om de viktige tingene, om de riktige prioriteringene. Det er nød nok for alle.

Det er ikke slik at man gjorde en mer heroisk innsats da man vedtok budsjettet for 2014 og kuttet i FN's matvarefond for å få mer til utdanning. Det var ikke slik at det ga en mer moralsk høyverdig satsing fra staten Norge. Jeg mener at vi må stå sammen om det som er det viktigste. Vi sto sammen om mor–barn-helse og om vaksiner. Nå er den

neste store jobben utdanning, og det mener jeg det er viktig at denne regjeringa legger grunnlag for. Det er viktig i denne prioriteringa at vi prioriterer jenter, konfliktområder, funksjonshemmede og kvaliteten på lærere.

Representanten Trine Skei Grande var inne på noe veldig viktig – hvordan denne meldinga egentlig er en repetisjon av det vi gjorde for å løfte Norge som nasjon. Vi bygde opp utdanning, men vi hadde også et omfattende lovarbeid mot barnearbeid. I mange av disse landene hvor barn ikke går på skole, finnes det skole, men det er ikke noen skikkelig håndheving. Dette er et politisk spørsmål. Vi har fått ned antall barnearbeidere i verden med ganske mange siden 2000, men da fredsprisvinner Kailash Satyarthi var i Norge, fokuserte han nettopp på hvordan vi politisk kan jobbe videre i kampen mot barnearbeid og for å få barn til å gå på skole. Det handler om at vi kan bidra til merking av varer som ikke er produsert av barn, internasjonale avtaler eller handelsavtaler der vi går i bresjen for at man skal ha forbud mot barnearbeid.

Utdanning er viktig, og da må vi også drive det politiske arbeidet slik vi gjorde i Norge i kampen mot barnearbeid.

Henrik Asheim (H) [11:00:40]: Til daglig sitter jeg som medlem av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen her på Stortinget, og da jeg satte meg inn i denne saken, gikk det opp for meg at vi kanskje har noe mindre krevende oppgaver i vår komité enn det man ser på verdensbasis, når det gjelder utdanning. Men kjernen er likevel den samme, med tanke på det ambisjonsnivået, de målene vi har for våre seksåringer når de går inn i skolegården: Vi kan ikke ha lavere mål og ambisjoner for verdens seksåringer som ikke får sin utdanning.

Det har blitt sagt mye klokt i denne debatten, ikke minst om at utdanning er et veldig viktig forsvarsverk mot fattigdom. Mye går i riktig retning, men det går for sakte, og utdanning er det som kan få farten opp. Men vel så viktig er at utdanning gir en helt unik frihet og uavhengighet. En god utdannelse er det umulig å ta fra deg, og en god utdannelse er veldig lett å bære med seg hvor enn i verden man reiser.

Denne friheten er nettopp det som også er under angrep akkurat nå, fra organisasjoner som Boko Haram, Taliban og ISIL. De har målrettede angrep på skoler der jenter får utdannelse, nettopp fordi det handler om å gi dem en uavhengighet de forakter. Kamp mot disse gruppene kan ikke bare gjennomføres med våpen og bombefly. Denne selvstendigheten er nettopp årsaken til at flere kvinner kan reise seg mot undertrykking, og derfor er den viktigste bevæpningen kanskje ikke gevær, men å sørge for at flere kvinner får en utdannelse de kan være selvstendige med.

En av de tingene som overrasket meg, eller var en viktig påminnelse, da jeg satte meg ned med denne saken, var at dette ikke bare handler om å bevilge penger til utdanning og skolebygg. Noen skal jo utdanne alle disse barna. Det at vi på verdensbasis mangler 5,2 millioner lærere – det er flere enn hele Norges befolkning – viser hvilke utfordringer vi står overfor. Representanten Huitfeldt, som også er komiteens leder, var litt indignert over at noen kritiserte den forrige regjeringen for kanskje ikke å prioritere utdan-

ning høyt nok. Men jeg må si at når man da ser det langsiktige behovet man har for flere som kan undervise, for å holde trykket oppe, er det så synd at frekvensen for å utdanne har gått ned.

Derfor er jeg også veldig stolt av den innsatsen som utenriksminister Børge Brende nå foreslår, og som vi i Stortinget i dag kommer til å vedta, som betyr et taktskifte og et reelt løft for utdanning i bistandspolitikken.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:03:40]: En så enstemmig innstilling, en så god innstilling fra komiteen, og likevel blir det bråk – eller iallfall debatt. Det er kanskje overraskende på én måte, men samtidig var denne salen full av ulike debatter om dette punktet i forrige periode. Jeg sjøl fikk lov å holde mange innlegg, der jeg utfordret regjeringa på at nå må vi øke andelen bistand – men ikke bare andelen, også antallet kroner. For hvis man ser fra 2005 til 2013, var det en reell nedgang i kroner – kronebeløpet sto på det samme, men verdien er mye mindre. Ergo var det en nedgang. Og det har vært vårt hovedpoeng, at vi også ønsket en økning i kroner, i tillegg til andel. Det var ikke derfor jeg ønsket å ta ordet, men når først debatten er blitt slik, vil jeg minne om at det var et av hovedpoengene. Dermed er det heller ikke en reell debatt om at det er prioritering mellom helse og utdanning, for det var en reell nedgang i kroner når det gjelder utdanning.

Men det er viktig å understreke tre viktige poeng. For det første trenger man økt tilgang på utdanning; alle skal faktisk få muligheten. Man løfter fram jenter, man løfter fram ekstremt fattige og utsatte barn, man løfter fram dem med nedsatt funksjonsevne – der er også andelen gått ned, og at en ønsker å øke andelen, det syns jeg er bra at komiteen løfter fram. Man løfter fram dem med minoritetsbakgrunn og urfolk som viktige grupper – og dem i krise og konflikt. Men det er også viktig at man velger kvalitet så tydelig, for som flere har vært inne på: det er avgjørende at man ikke bare skriver seg inn i skolen, men at man også kommer ut av skolen med god kompetanse. At komiteen peker på at bistand til lærerutdanning skal øke, at man prioriterer å sikre gode lærere, det er ekstremt viktig.

Så tror jeg også at digitale hjelpemidler er et av de poengene som kanskje kan bidra til at man sikrer enda bedre kvalitet. Det at alle kan få tilgang til f.eks. videoer med kanskje de beste foreleserne, selv om man sitter langt ute i slummen i Malawi, så kan det bidra til enda bedre læringsutbytte.

Punktet som gjelder mer arbeidsrelevant utdanning, der representanten Solhjell hadde et godt innlegg, tror jeg også er viktig – det at man sikrer at man får yrkesrettet utdanning, relevant utdanning der man vet at veldig mange av de aller fattigste er i arbeid i landbruk eller i praktiske yrker.

Så er det også et annet punkt som jeg vil gi honnør til utenriksministeren for at regjeringa trapper opp, og med støtte fra Stortinget, nemlig jobbskaping. For én ting er at vi skal sikre utdanninga, men vi må også sikre at jobbene er der. Og den strategien som regjeringa har løftet, med jobbskaping, er utrolig viktig.

Et siste poeng er at når vi har bygd ned bistanden reelt i kroner, er min frykt også at kompetansen i UD, men også

i ambassadene, er gått noe ned når det gjelder utdanning, fordi det ikke har vært like høyt prioritert. Derfor er det et viktig poeng som jeg mener utenriksministeren må ta med seg, at vi bygger opp igjen den kompetansen når vi skal være ledende i verden på utdanning.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:07:01]: Til representanten Ropstad må eg først seie at dersom ein synest dette var bråk, kan det verte mykje bråk og trøbbel i denne salen i åra som kjem.

Eg teikna meg til debatten om finansiering og økonomi i denne samanhengen. Det første eg synest er viktig å seie, er at dersom vi ser på det store bildet over kva som er viktig, viser det at det i for liten grad har vore mogleg i verda dei siste åra å hente inn den typen økonomiske ressursar som har vore nødvendige for å styrkje utdanningssystema i fattige land. Det er teke frå bistandsmidlar, men det store løftet kan ikkje kome derifrå. Det må kome frå andre finansieringskjelder. Lat meg berre gje dykk eit eksempel. Dersom alle land som er bistandsmottakarar, klarte å betre skatteinngangen sin med 1 pst., at skattesystemet var betra slik at innkrevjinga faktisk fungerte – 1 pst. – svarer det til like mykje som det dobbelte av all bistand i verda. Det er enorme moglegheiter i slikt som å hindre kapitalflukt og å betre skattesystema. Derfor er det ein viktig del av dette arbeidet.

Når det gjeld den norske utdanningssatsinga, er det jo ikkje dei ekstra pengane i seg sjølv som er den jobben vi verkeleg gjer med dette, men at vi gjer det til eit strategisk hovudprosjekt, der vi kan få andre til kanskje å gje liknande beløp, der vi kan bruke det overfor privat sektor, der vi samla sett kan bidra med så mykje meir – det er slik vi har gjort det før innan helse, likestilling og miljø, og det er slik utanriksministeren no skisserer at dei har tenkt å jobbe og tenkje om utdanning. Det er det som er det viktigaste.

Så til delar og absolutte tal, som er to forskjellige ting, og som er viktige å hugse på. I absolutte tal, altså i kroner, vaks bistandsbudsjetta veldig sterkt i førre periode – først veldig sterkt opp til 1 pst., så litt mindre sterkt, og så fortsette det i same tempo, i alle fall i dei to siste budsjetta etter forhandlingar. Då er det fleire kroner til veldig mange forskjellige ting. Det har vore ein veldig sterk auke innan helse og miljø, likestilling og fleire andre ting, mens kronebeløpet til utdanning har vore likt i nominelle kroner. Eg aksepterer og forstår heilt og fullt kritikken og det standpunktet at vi burde ha satsa meir i absolutte tal, og at prosentdelen gjekk for langt ned. Eg forstår argumenta bak det og respekterer det. Det viktigaste motargumentet er at vi satsa på andre ting.

Så er det slik at uansett kor mykje ein aukar noko, vert faktisk den delen, kjære venner, 100 pst. Dersom ein del av noko går veldig opp, kjem den til å gå ned på andre ting. «That's life!» Eg synest iallfall det er verdt for enkelte talarar å ha det med seg i åra som kjem. Så synest eg det er særleg merkeleg at dei som ikkje vil at det absolutte talet skal aukast, men vil at det skal gå ned, er veldig kritiske til delar. Då er det rimeleg at ein svarer på kva som bør nedprioriterast.

Lat oss iallfall samlast i avslutninga her om at det no er

brei einigheit om eit stort løft både i absolutte tal og delar innan utdanning.

Presidenten: Sak nr. 1 er ferdigbehandlet.

Sak nr. 2 [11:10:22]

Interpellasjon fra representanten Rasmus Hansson til utenriksministeren:

«2015 blir et avgjørende år for jordas framtid. I september møtes verdens toppledere i New York for å fastsette klodens nye bærekraftsmål. I forkant skal finansiering diskuteres i Addis Abeba, og i etterkant følger klimatoppmøtet i Paris. De nye bærekraftmålene innebærer tre nyvinninger. For det første sees miljø og utvikling sammen. For det andre er målene universelle, og vil gjelde Norge og USA like mye som Myanmar og Sierra Leone. For det tredje skal målene vedtas av alle land, og ikke bare gjennomføres administrativt av FN som tusenårsmålene.

Hva vil utenriksministeren gjøre fra norsk side for å bidra til at så gode mål som mulig blir fastsatt i New York i september, og hvordan vil han omsette de internasjonale bærekraftmålene til nasjonale indikatorer, målsettinger og politikk for bedre livskvalitet og miljø på kort og lang sikt i Norge?»

Rasmus Hansson (MDG) [11:11:53]: For det første: Takk til statsråden for denne anledningen til å diskutere et avgjørende spørsmål i vår tid, nemlig hvordan vi kan sikre at vi skaper gode samfunn innenfor rammene av det naturens tålegrenser tillater.

Julaften for 47 år siden tok amerikaneren William Anders et fotografi som er blitt stående i verdenshistorien. Herr Anders var astronaut på Apollo 8, den første bemannede reisen til månen. I en bane rundt månen opplevde han for første gang et fenomen som ingen hadde sett før, en jordoppgang. Over månens horisont steg en blå planet opp langt borte – den planeten som er vårt eneste hjem. Mr. Anders' bilde illustrerer hva denne debatten handler om: Vi har bare denne planeten.

På et FN-toppmøte i september i 2015 skal verden bli enige om nye bærekraftsmål. En viktig del av dette toppmøtet dreier seg om finansiering, som vil bli avklart i Addis Abeba i juli. Deretter, i Paris i desember, skal verden bli enige om en ny klimaavtale.

Miljøpartiet De Grønne har tatt initiativ til denne interpellasjonen fordi de nye bærekraftmålene, i motsetning til FNs nåværende tusenårsmål, kommer til å få direkte betydning også for norsk innenrikspolitik. Derfor er denne interpellasjonen opprinnelig rettet til statsministeren. Vi synes det er hyggelig å få en debatt med utenriksministeren, men poenget er at disse målene, i motsetning til de tidligere tusenårsmålene, er forpliktende både for Norge og for USA – i like stor grad som de er det for Myanmar og Burkina Faso. Derfor regner jeg med at utenriksministeren vil redegjøre også for hvordan regjeringen vil ta disse målene hjem til Norge, og hvordan den vil sørge for at de blir innfridd.

FNs nye bærekraftsmål skal altså ta over for de nåværende tusenårsmålene. De skal etter planen være innfridd i år. Det er gledelig – som mange har påpekt, både i den foregående debatten og i mange andre sammenhenger – at mange av tusenårsmålene faktisk er blitt innfridd. Det sier noe om betydningen av den typen internasjonale målsettinger. Ekstrem fattigdom er kraftig redusert, spedbarnsdødeligheten er gått ned, antall dødsfall på grunn av malaria er nesten halvert siden 2000, osv.

Men samtidig har, som kjent, de globale klimagassutslippene økt med 50 pst. siden 1990. Verdens dyrebestander er halvert de siste 40 årene. Verden er – for å si det på godt norsk – på hæla når det gjelder tusenårsmål 7, sikre miljømessig bærekraftig utvikling, og i mange rike land er arbeidsledigheten stor. Begge deler er et udiskutabelt resultat av dagens økonomiske vekstmodell, som både skaper miljøproblemer og kaster folk ut i elendighet når finansboblene igjen og igjen sprekker.

Dette er altså utgangspunktet når verden skal samles om nye bærekraftsmål. En arbeidsgruppe i FN har laget forslag til 17 nye mål, som de fleste observatører regner med er de målene som vil bli vedtatt i september. Til forskjell fra tusenårsmålene, som bare gjaldt utviklingsland, gjelder dette alle land. Det er altså ikke bare snakk om en jobb for UD og Norad, det er en jobb for hele regjeringen og alle departementer. Av de 17 målene er det selvfølgelig mange hvor Norge allerede gjør det utmerket: Det er lite absolutt fattigdom i Norge, det er ikke noe særlig sult å snakke om, inntektsulikhetene, som er bærekraftsmål 10, er fremdeles relativt små her i landet.

Men andre bærekraftsmål vil stille store krav til norsk politikk. Bærekraftsmål 15, beskytte og bevare økosystemer, inkludert skogvern, og stanse tap av biologisk mangfold, handler om å ta vare på selve livsgrunnet i Norge, og det handler om å ta vare på ressursgrunnet for et framtidig bærekraftig norsk arbeidsliv. For å gjøre dette må Norge trappe massivt opp beskyttelsen av den naturen som vi har forpliktet oss til at vi ikke skal ødelegge noe mer av.

Bærekraftsmål 12, sikre bærekraftig forbruk og gode produksjonssystemer, vil bli en spesiell utfordring for et land som Norge, hvor gjennomsnittsnordmannen har et så høyt forbruk at hvis alle hadde vårt forbruk, ville vi trengt tre jordkloder. For Norge innebærer det en stor utfordring for en olje- og lånefinansiert forbruksfest, som ikke minst den nåværende regjeringen står for, og som inkluderer en økning av oljepengebruken.

Bærekraftsmål 3, sikre sunne liv og fremme livskvalitet for alle, betyr at vi må skru sammen samfunnet vårt på en måte hvor livskvalitet er målet, framfor tvangsmessig forbruksvekst.

Bærekraftsmål 13, umiddelbar handling for å bekjempe klimaendringer, er en betydelig utfordring å forplikte seg til internasjonalt for et land som Norge, hvor vi i dag har et utslipp per innbygger på 12 tonn. Vi vet at våre utslipp, hvis vi skal ha en noenlunde rettferdig fordeling her i verden, må ned til 1,2 millioner tonn, i en situasjon hvor Norge er tredje største utslipper per hode i Europa, og altså ikke kutter utslipp.

Det er ikke noen tilfeldighet at de områdene hvor Norge

har best måloppnåelse, som helse, skole, fattigdomsbekjempelse osv., er de samme områdene hvor vi i mange år har hatt en systematisk og målrettet politikk. Forutsetningen for at Norge skal lykkes der vi i dag gjør det dårlig – bærekraftig forbruk, klima, vern av biologisk mangfold osv. – er derfor at vi på samme måte har tydelige, forpliktende mål og planer, med gode indikatorer og god rapportering for måloppnåelse.

Det var derfor en oppsiktsvekkende dårlig start på Norges arbeid med nye bærekraftige mål da regjeringen fjernet hele bærekraftkapitlet og bærekraftindikatorerne fra nasjonalbudsjettet for 2015. Bortforklaringen fra finansministeren om at dette bare var en redaksjonell endring, var ikke spesielt overbevisende. Samtidig har også den foregående, rød-grønne, regjeringen lite å skryte av når det gjelder å gjøre bærekraftindikatorerne til reelle politiske verktøy. Indikatorerne lå i et eget kapittel, men de ble i liten grad brukt som reelle styringsredskaper for politiske prioriteringer i statsbudsjettet. Derfor har regjeringen nå en mulighet til å vise hvordan dette virkelig kan og skal gjøres.

Bærekraftmålene som vi kommer til å forplikte oss til i løpet av 2015, er altså ikke noen av veldig mange hensyn som kan settes til side når andre interesser krever det. De bærekraftmålene som Norge skal forplikte seg til, må være styrende for øvrig politikk. Derfor må, som Miljøpartiet De Grønne og Arbeiderpartiet har foreslått, bærekraftmålene selvfølgelig tilbake igjen i nasjonalbudsjettet, men ikke bare som et statistikkapittel – de må brukes som styringsredskap for annen politikk.

Det berømte bildet av jordoppgangen, som ble tatt i 1968 – midt i miljøvernets gullalder – ga støtet til mye viktig politikk. I 1972 stilte et enstemmig storting seg bak opprettelsen av Miljøverndepartementet. Ni år senere, i 1981, ble forurensningsloven innført, og senere innførte statsrådets eget parti et ressursregnskap parallelt med statsbudsjettet. Dette ga resultater. Forurensningsutslipp ble regulert meget kraftig ned, og ingen på den tida kom på tanken om at industrien og staten skulle kunne kjøpe seg fri fra utslippskutt i Norge ved å gjøre det på en billig måte i utlandet.

Nå er det de gjenværende problemene som må løses: tap av natur og farlige klimaendringer. Perspektivet for å løse dem er ikke at det er vanskeligheter med en utvikling som fortsetter som i dag, perspektivet er det motsatte. Dette er forutsetninger for norsk livskvalitet i morgen og i overmorgen. Det er dette som er forsikringen om at vi faktisk vil opprettholde et velferds-samfunn og et rolig, demokratisk samfunn i lang tid i Norge.

Derfor vil jeg avslutte med å ønske statsråden lykke til med et hektisk forhandlingsår og samtidig minne om at det virkelige arbeidet starter når målene er vedtatt. Da skal de innføres i Norge. Miljøpartiet De Grønne håper derfor at regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på nyåret med en melding om hvordan de nye bærekraftmålene skal innfris i Norge, slik at vi får en bred debatt og en god forankring i Stortinget om hvordan vi skal skape et norsk samfunn i økologisk balanse.

Utenriksminister Børge Brende [11:22:42]: Først vil jeg takke representanten Hansson for å ha reist denne viktige interpellasjonen og for muligheten til å orientere Stortinget om det viktige arbeidet rundt de nye bærekraftmålene.

De siste ukene har igjen minnet oss om betydningen av universelle verdier og internasjonalt samhold. Jeg tror det er bred enighet om at tusenårsmålene har hatt stor betydning når det gjelder fattigdomsbekjempelse, helse, mødre-helse og andre viktige spørsmål på utviklingsagendaen de siste 15 årene. Vi har fortsatt en vei å gå, men vi har sett at ekstrem fattigdom er halvert siden 1990. 40 pst. levde i ekstrem fattigdom i 1990, i dag er det 20 pst. På toppen av det har det kommet til to milliarder mennesker. Dette håper jeg ikke leder til en ny prosentdebatt og andelsdebatt, men som det fremgår, er det ekstra sterkt når den ekstreme fattigdommen har blitt redusert fra 40 pst. til 20 pst., og det har kommet til to milliarder mennesker på toppen. Det er flere mennesker enn det faktisk bodde på jordkloden i år 1900.

Andelen mennesker som lever i slumområder eller uten tilgang på rent vann, er også halvert. Vi har sett solide resultater i kampen mot hiv, aids, malaria og tuberkulose, for å nevne noen.

Norge er et foregangsland i oppfølgingen av tusenårsmålene, på samme måte som vi vil ha en offensiv forhandlingsstrategi for å få ambisiøse bærekraftsmål fremover.

Arbeidet med bærekraftmålene er faktisk en historisk mulighet. Tusenårsmålene var viktige, men bærekraftmålene blir universelle, og de dekker også de viktige prinsippene om at veksten skal skje på miljøets premisser, og ikke minst at man skal frikoble økonomisk vekst fra vekst i klimagassutslipp og i ødeleggelse av biologisk mangfold. Derfor ønsker vi at bærekraftmålene skal favne videre enn tusenårsmålene. Vår overordnede målsetting er å utrydde ekstrem fattigdom gjennom bærekraftig utvikling innen 2030. Dette er ambisiøst, men mulig.

De nye målene skal mobilisere til økt innsats og gi retning for global utviklingspolitikk og bærekraftspolitikken frem mot 2030, slik tusenårsmålene har gjort siden år 2000. Vi må bygge på enigheten fra Rio-konferansen om at de nye målene skal bidra til å se miljø, sosial utvikling og økonomisk utvikling i sammenheng – nemlig bærekraftsbegrepet i sin fulle betydning.

Neste uke starter FN's generalforsamling siste etappe på veien mot nye bærekraftsmål. Målene skal vedtas på et FN-toppmøte i september. En mellomstatlig arbeidsgruppe i FN, der Norge deltok aktivt, har foreslått 17 bærekraftsmål. Dette forslaget vil utgjøre hovedgrunnlaget for forhandlingene om de nye målene. Regjeringen er opptatt av at målene må være konkrete og kommuniserbare, oversiktlige og målbare for at de skal kunne mobilisere ressurser og partnerskap også med privat sektor og det sivile samfunnet.

Vi har sett hvor gode resultater vi har greid å oppnå gjennom globale partnerskap og innovative løsninger, særlig innen helse, siden år 2000. Norsk innsats for å redusere mødre- og barnedødelighet har vært betydelig. Sammen med andre land og private partnere har vi bidratt til at antall kvinner som dør i barsel, er nesten halvert siden 1990.

Men mye gjenstår. Fortsatt lever globalt en milliard mennesker i ekstrem fattigdom. Nå må vi trappe opp innsatsen på bred front. Det gjelder særlig utdanning. 58 millioner barn får ikke gå på skole, og mange barn får så dårlig undervisning at de ikke lærer det de burde lære. Vi vil arbeide for at utdanningsmålene skal være ambisiøse.

Utdanning og helse er nødvendig for å utrydde fattigdom, men alene er det ikke nok. Vi må stimulere til inkluderende økonomisk vekst og jobbskaping uten å øke utslipp eller ulikhet. Vi må erkjenne at klimaendringer kan undergrave folks livsgrunnlag, og arbeide for en bærekraftig sosial og økonomisk utvikling. Økonomisk vekst må kobles fra klimagassutslipp, som allerede nevnt. Fra norsk side vil vi arbeide for nye mål innen klima og miljø, bærekraftig forvaltning av naturressurser og biodiversitet.

Godt styresett med rettssikkerhet, ytringsfrihet og respekt for menneskerettigheter er både en forutsetning og et mål for effektiv utvikling. Vi vil derfor fortsette å arbeide for dette i forhandlingene.

Vi er fornøyd med at forslaget til bærekraftsmål omfatter våre prioriterte områder som energi, klima, matsikkerhet, vann og sanitærforhold – og ikke minst kvinners likestilling, reproduktiv helse og rettigheter, som det har vært krevende å oppnå enighet om i FN. Det gjenstår en vei å gå for å få inn forpliktende formuleringer når det gjelder menneskerettigheter og godt styresett. Stortinget skal være sikker på at regjeringen vil stå på til siste slutt for å få inn mest mulig ambisiøse målsettinger på dette området også.

Finansiering vil ha stor betydning for fremgang i diskusjonene om nye mål. Norge har en nøkkelrolle som en av tilretteleggere for konferansen om finansiering for utvikling i Etiopia i juli. Fra giverlandenes side skal vi stille opp med bistand. Samtidig skal mottakerland mobilisere nasjonale ressurser.

I tillegg til finansieringskonferansen i Etiopia og FN-toppmøtet i New York er klimakonferansen i Paris en svært viktig milepæl i 2015. Vi ønsker en ambisiøs og juridisk bindende klimaavtale. Regjeringen er i ferd med å utarbeide Norges nasjonale bidrag til den nye klimaavtalen. Dette vil forelegges Stortinget i februar.

Bærekraftmålene skal være globale og universelle. De skal gjelde for alle land, som også interpellanten var inne på. De nye målene vil legge politiske føringer, men ikke være juridisk bindende. Landene skal følge opp i henhold til nasjonale forhold og forutsetninger.

Fra norsk side vil vi fortsette å spille en aktiv og konstruktiv rolle i samarbeid med likesinnede land i nord og sør. Vi vil videreføre dialogen med sivilsamfunnet som har vært så viktig for demokratisk forankring av post-2015-prosessen, både nasjonalt og globalt.

Vi vil støtte FNs rolle, vi vil følge opp og bistå i nybrottsarbeidet som må til for å utvikle og identifisere globale indikatorer. Dette er indikatorer som skal bidra til at de nye målene blir konkrete og målbare – globalt og nasjonalt – og til å realisere prinsippet om at «alle skal med».

Det skal ikke være noen tvil om at Norge skal gå i spissen for å utforme og gjennomføre bærekraftmålene, både internasjonalt og her hjemme. På flere områder har det al-

lerede avtegnet seg konkrete målformuleringer, og regjeringen er i gang med å avklare hva disse vil kreve av tiltak og oppfølging her hjemme. Så snart bærekraftmålene er vedtatt i FN, kan vi konkretisere disse tiltakene ytterligere.

Frem til september prioriterer vi prosessen som pågår i FN. Det er viktig at bærekraftmålene blir så ambisiøse, konkrete og målbare som mulig. Det er viktig å komme i havn med en ambisiøs finansieringskonferanse i Addis Abeba i slutten av juli – det er en forutsetning for at utviklingslandene skal være med på disse ambisiøse målsettingene. Det er oppfølging av «Monterrey 1».

Norge skal være en pådriver og ha en klar og tydelig stemme i disse forhandlingene, helt til vi er i mål.

M a r i t N y b a c k k hadde her overtatt presidentplassen.

Rasmus Hansson (MDG) [11:31:44]: Jeg får konstatere at selv om Norge har vært engasjert i disse forhandlingene i lang tid, så var utenriksministeren meget tilbakeholden med å skissere hva Norge har tenkt å foreta seg for å sikre gjennomføring av disse målene her i landet. Det får vi da komme tilbake til – det signaliserte utenriksministeren i det minste.

Men en av de tingene som det er særlig aktuelt å ta opp, og som utenriksministeren var inne på, er altså finansierings spørsmålet og konferansen som vil holdes i Addis Abeba. Som et av verdens rikeste land, med et enormt statlig pensjonsfond, har Norge store muligheter og et stort ansvar – langt utover veldig mange andre land – til å bidra finansielt til en bærekraftig utvikling. Det er i dag slik at vi investerer disse 6 000 mrd. kr våre i noe. Hvis vi ikke vil forplikte oss til å investere dem i en bærekraftig utvikling, vel, så investerer vi dem ikke i en bærekraftig utvikling. Dette er en debatt vi må få opp når vi om og om igjen utnevner Norge til en hovedpådriver for finansiering av internasjonal, bærekraftig utvikling. Vi gir i dag 1 pst. av brutto nasjonalinntekten i utviklingshjelp. Miljøpartiet De Grønne har foreslått en tilsvarende innsats, 1 pst. av BNI, internasjonalt gjennom FNs grønne klimafond, hvilket er en relativt selvfølgelig innsats gitt den utfordringen som klimaproblemet er, og gitt den rollen Norge har i å skape klimaproblemene.

I løpet av få år har Norge i kraft av alle våre penger fått en viktig definisjonsmakt i de internasjonale finansmarkedene, og det ville hatt enorm betydning om Børge Brende på toppmøtet i Addis Abeba i juli f.eks. ville annonsere at oljefondet ikke bare skulle trekke sine investeringer ut av kull – som jeg etter hvert begynner å tro at de kommer til å gjøre – men at eksempelvis 5 pst. av fondet, i første omgang, ville bli øremerket til bærekraftige investeringer i utviklingsland.

Utenriksminister Børge Brende [11:34:34]: Interpellanten kan være helt sikker på at regjeringen vil fortsette å følge opp våre ambisjoner når det gjelder å ha en klar lederrolle i utformingen av ambisiøse bærekraftsmål. I arbeidet frem til fremleggelsen av de 17 målene som generalsekretæren presenterte i høst, så jobbet Norge tett inn

i denne prosessen, og vi var opptatt av at vi først skulle få gjennomslag for det overordnede, nemlig avskaffelsen av all ekstrem fattigdom innen 2030. Dette er en oppfølging av det målet man ble enige om i år 2000, nemlig halveringen av antallet som levde i ekstrem fattigdom.

Vi skal avskaffe all ekstrem fattigdom innen 2030. En viktig forutsetning for å få til dette, er også en bærekraftig utvikling. Hele bærekraftbegrepet, som jeg var inne på, dreier seg om økonomisk utvikling, det dreier seg om sosial utvikling og det dreier seg selvsagt om det som går på miljø. Alle disse komponentene må avspeiles i de bærekraftmålene som vi nå blir enige om. I løpet av våren nå vil vi følge og være ambisiøse i de forhandlingene som pågår. Vi vil ikke bidra til å svekke de målene som generalsekretæren nå har fremlagt. Tvert imot så mener vi at de på enkelte områder bør bli mer ambisiøse, bl.a. på styresett og ikke minst når det gjelder menneskerettigheter.

Det er også en viktig forutsetning for at utviklingslandene skal være med på disse bærekraftmålene at de føler at vi vil bidra til finansiering. Utviklingsland må drive en nasjonal ressursmobilisering som blir viktig under konferansen i Addis Abeba, altså Monterrey 2. Vi vet at skattegrunnlaget kan utvides, vi vet at med godt styresett så forsvinner mindre i korrupsjon, men vi må være en reell partner slik at mange utviklingsland kan gi tilgang på energi, og den bør være bærekraftig. Vi vet at mange utviklingsland sliter veldig med det biologiske mangfoldet, men de greier ikke å snu den negative trenden når det gjelder tap av biologisk mangfold, stoppe alt tap av biologisk mangfold, uten et reelt partnerskap. Der må også Norge stille opp, og vi må være ambisiøse. Når disse målene er vedtatt av FN's generalforsamling, så er det klart at når disse er universelle, skal vi også følge dem opp i Norge, akkurat som vi har gjort med de vedtakene som kom fra Johannesburg-toppmøtet i 2002 og fra Rio-konferansen. Dette med å stoppe f.eks. tapet av biologisk mangfold var jo vedtatt allerede i 2002 og krevde i så måte nasjonale handlingsplaner fra norsk side.

Sylvi Graham (H) [11:38:00]: Jeg vil først takke utenriksministeren for to gode svar og så si at jeg er enig med interpellanten i hans innfallsvinkel, nemlig at 2015 blir et avgjørende år for jordens fremtid. Da er det bra at vi nettopp, i desember, har vedtatt et historisk høyt bistandsbudsjett på vår hånd.

Så registrerer jeg at interpellanten har en betydelig grad av utålmodighet, og det er bra, men jeg mener jo at det er viktigere at vi får vedtatt målene først, før vi etterpå bestemmer oss for hvordan de skal implementeres på best mulig måte.

Tusenårsmålene har siden år 2000 vært styrende for global utviklingsinnsats. De skal avløses av de nye bærekraftmålene fram mot 2030. Når verden når fram til en enighet om de nye, globale bærekraftmålene til høsten, representerer det at man må mobilisere ressurser til utviklingsformål i en størrelse som verden ikke har sett tidligere. Som UNDP sier, må disse komme fra både offentlige og private donorer, for finansieringen her vil være svært krevende.

Bærekraftsmål heter det nå fordi vi ikke kan oppnå utryddelse av all ekstrem fattigdom uten at vi tar med ambisiøse målsettinger innenfor klima, fornybar energi, matproduksjon, likestilling, menneskerettigheter og godt styresett. Verden er i en situasjon hvor vi mot 2050 vil nå en global befolkning på kanskje ti milliarder mennesker. Vi må innenfor denne rammen sette helt klare mål når det gjelder – som utenriksministeren sa – å frikoble veksten ifra vekst i klimagassutslipp, økning av forurensning og tap av biologisk mangfold. Det er utfordrende, og når det nå utformes nye bærekraftsmål, må vi innrette norsk utviklingspolitikk slik at den støtter opp om disse. Det er utenriksministeren godt i gang med.

Målsettingen i de eksisterende tusenårsmålene om å halvere den ekstreme fattigdommen innen 2015 er på det nærmeste allerede nådd. Både totalt antall mennesker som lever i ekstrem fattigdom, og andelen fattige går ned i alle regioner, også i Afrika sør for Sahara. Det er 700 millioner færre fattige i dag enn i 1990. Det samme gjelder f.eks. målene om å forbedre levekårene i slumområdene og å øke tilgang til rent vann.

Vi ser også resultater f.eks. i kampen mot malaria og tuberkulose. Mellom 2000 og 2012 er 3,3 millioner dødsfall på grunn av malaria forhindret, 90 pst. av de sparte livene er barn under fem år sør for Sahara. Omkring 22 millioner dødsfall på grunn av tuberkulose er forhindret. Hvis trenden fortsetter, når vi også dette tusenårs målet. Aldri før har vi sett en så rask reduksjon i barnedødelighet.

Statsministeren vår er medleder for FN's generalsekretærs pådrivergruppe for tusenårsmålene. Norge bidrar på denne måten til å mobilisere internasjonalt til økt innsats i innspurten av tusenårsmålsperioden. Global fremgang på alle tusenårs mål er et viktig fundament for å lykkes i innsatsen for de nye bærekraftmålene fra 2016.

Men selv om mye er oppnådd, lever fremdeles en milliard mennesker i ekstrem fattigdom. Vi kan ikke lage nye mål for utvikling og bærekraft uten at marginaliserte grupper inkluderes og gis særlig fokus. Funksjonshemmede er den gruppen som ofte har blitt etterlatt og ikke fått del i utviklingen som har funnet sted flere steder. Fortsatt er funksjonshemmede den sosiale gruppen som ligger lengst etter, når det gjelder utdanning, arbeid, sosial inkludering og tilgang til helsetjenester. Det må nå ivaretas. Jeg sier som man sier det: «leave nobody behind».

Som vår statsminister har sagt, går mindre enn 2 pst. av den globale humanitære støtten i dag til utdanning. Vi må gjøre alt som står i vår makt for å sikre at generasjoner av barn og unge som vokser opp som uskyldige ofre for konflikt, får sin rett til utdanning oppfylt. Vi vet at krig og konflikt er den største hindringen for utvikling. Siden flere barn også blir skadet i konflikt- og katastroferammede områder, er andelen barn med nedsatt funksjonsevne dessverre også høyere i disse områdene enn ellers. Det må ivaretas – «leave nobody behind».

Norge arbeider aktivt for å sikre globale og universelle bærekraftsmål etter 2015, som er konkrete, målbare og kommuniserbare, som utenriksministeren også har vært inne på. Jeg er glad for at vår regjering mener at hovedmålet er å utrydde all ekstrem fattigdom innen 2030. For

å få til det må verden enes om konkrete mål og mobilisere tilstrekkelig vilje og ressurser også etter 2015. Vi må bygge på tusenårsmålene og lage nye bærekraftsmål som omfatter de miljømessige, sosiale og økonomiske sidene ved bærekraftig utvikling, slik som det var enighet om i Rio+20.

Oskar J. Grimstad (FrP) [11:43:16]: Som representanten Rasmus Hansson skriv, vil 2015 bli eit viktig år for internasjonal klimapolitikk – med verdas toppleiarar i New York i september for å fastsetje klodens nye bærekraftsmål, etter at ein har diskutert finansiering i Addis Abeba. Og til slutt: På det viktige klimatoppmøtet i Paris vil internasjonal klimapolitikk få svært stort fokus.

Dei nye bærekraftmåla inneber tre nyvinningar, der ein for det første er opptatt av å sjå samanhengen mellom miljø og utvikling. Det andre er at måla blir universelle og vil gjelde Noreg og USA like mykje som alle andre land, med eksempel som Myanmar og Sierra Leona, som representanten Hansson skriv i interpellasjonen. For det tredje skal måla fastsetjast av alle land og ikkje berre gjennomførast administrativt av FN, slik som tusenårsmåla.

Måla legg opp til ei ambisiøs satsing og er viktig, men dei bør også vere realistiske, og med godt forankra mål skal ein kome til einighet internasjonalt. Med erfaring frå forhandlingane på COP-møtet både i København, Warszawa og Lima, så er forhistoria om global einighet ikkje spesielt lysteleg lesing. Vi ser at av dei 17 måla som så langt er beskriver, er utfordringa veldig ulik, med eksempelvis svolt som eitt av ytterpunkta og eit svært viktig punkt i ei verd med eit jamt aukande folketal. Helse og utdanning er også andre viktige område, skal ein nå dei måla om berekraft ein har sett seg. Det er derfor viktig å ha ein ambisjon om så gode klimamål som mogleg, og at ein også sørgjer for at u-land som ønskjer å gå lenger, får anledning til dette, og at det blir gitt incitament til ei slik satsing.

Når ein så skal omsetje dei internasjonale bærekraftmåla til nasjonale indikatorar, målsettingar og politikk for betre livskvalitet og miljø på kort og lang sikt i Noreg, så føler eg meg trygg på at denne regjeringa, med ein ambisjon om bl.a. å forsterke klimaforliket, vil gjennomføre dette på ein klok og hensiktsmessig måte, der m.a. kost–nytte-faktoren blir ein viktig del av denne gjennomføringa. For som eit svært rikt land må vi passe oss for å presse igjennom dyr symbolpolitikk som berre blir til skade for eit viktig arbeid framover.

Så vil eg også, på bakgrunn av dei siste daganes hendingar i Paris, understreke verdien av internasjonale avtalar, partnerskap og samhald.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:46:00]: Takk til interpellanten for en viktig interpellasjon, og takk for en god debatt.

Jeg satt og tenkte på tusenårsmålene – hva som gjorde dem vellykket, og hva som var suksessen, for vi må vel kunne si at de har bidratt veldig positivt til utviklinga i verden. Jeg tror det er det at det var relativt få mål, at de var konkrete, at det var lett å kommunisere dem. Jeg husker fra skolen at det – når en ser på både rike og fattige land – var

noe en kunne snakke om, noe en kunne pugge og noe en kunne ta stilling til. Og det at de er målbare, tror jeg også er en vesentlig faktor for at en faktisk ser om de er oppfylt, istedenfor at det bare er generelle formuleringer. Jeg tror få, klare og målbare mål som er tydelige, vil være positivt. Samtidig vil det ikke kunne romme alle utfordringene som utviklingspolitikken og klimapolitikken innebærer, det må være en bredere agenda.

Som flere har vært inne på, har dette vært diskutert og foreslått, og det er vel 70 land som har vært med på å plukke ut 17 nye bærekraftsmål og 150 delmål. Når jeg leser om dem, er min opplevelse at de kanskje ser litt nye og litt lite forpliktende ut, og kanskje er de litt lite konkrete. Det vil være en oppfordring til utenriksministeren – for jeg tror i alle fall at tydelige mål som er målbare, også har en klar effekt når en skal sette slike mål – at det blir et felles trykk, ikke bare fra nasjonene, men som sagt også fra skoleelever, NGO-er osv., på at målene skal oppfylles.

Det har vært flere regjeringer og flere nasjoner som har bidratt til å oppfylle dette, men Norge har vært en pådriver. Det må vi også være for de nye målene som vil bli fastslått.

Jeg kjenner at det er fristende å gå inn i alle målene en ønsker, og i hva som er viktig, jf. forrige debatt, men nå er jo klimamål foreslått tatt inn. Det er viktig for at hele verden tar grep, og det vil også, som interpellanten er tydelig på, forplikte Norge. Derfor vil jeg fokusere på at en skal bekjempe klimaendringer og konsekvensene av dem og integrere klimatiltak i nasjonale retningslinjer og strategier.

Regjeringen legger fram sine klimamål opp mot 2030 i februar. Jeg har alltid vært opptatt av ambisiøse mål og politiske ledere som ligger foran, og jeg tror det er viktig at en peker på det en ønsker. Men mål har ingen effekt dersom en ikke fyller opp med konkret handling og konkrete tiltak. Derfor er den debatten som kommer til å komme utover våren i Stortinget, også viktig for at en faktisk ikke bare kappes om å foreslå det høyeste målet, men at en er sammen om å foreslå de konkrete tiltakene. I Norge er oppskriften egentlig ganske klar. Vi vet at det er olje- og gass-sektoren, vi vet at det er industri, vi vet at det er transport som er de store sektorene som trenger kutt. Og det er ikke slik at en lenger kan velge og vrake; en må ha et taktskifte og faktisk velge alle tiltakene for at en skal nå klimamålene.

I klimaforliket er målet 30 pst. kutt innen 2020, og det når vi ikke uten drastiske tiltak. Derfor kan vi ikke bruke tid på å diskutere om en skal ta i bruk kraft fra land til nye offshore-installasjoner – selvsagt hvis det ikke er helt urimelig. En kan heller ikke diskutere om en skal ha en økt satsing på kollektivtransport, om en skal få en raskere overgang til en miljøvennlig bilpark, eller om en skal få en enda mer energieffektiv industri. Nei, målet er så ambisiøst at vi må gjennomføre alle tiltakene – og kanskje flere til. Den debatten må Stortinget også ta nå i vår.

Kristelig Folkeparti har foreslått en egen klimalov, som vi tror er et effektivt og viktig tiltak for at en integrerer klimamålene og klimatiltakene i alle retningslinjer, i alle strategier, slik at de faktisk blir vedtatt. Det er jo heller ikke slik i klimadebatten at en har god tid – det haster. Kli-

maendringer er ikke noe som kommer langt der framme; klimaendringene skjer nå. Derfor blir det en viktig vår på Stortinget for å slå fast at de klimamålene som vi har vært ambisiøse på, de tiltakene som vi i enda større grad vil trenge for å nå disse målene, må Stortinget være ambisiøse på nå i vår.

Trine Skei Grande (V) [11:51:00]: For oss som var observatører i FN under prosessen knyttet til tusenårsmålene, er det egentlig ganske imponerende at de har virket så godt som de har virket. Det er egentlig en fjær i hatten til FN-systemet, at det fungerer bedre enn vi av og til gir inntrykk av at det gjør, men også at prosessen og inkluderinga på veien mot tusenårsmålene har vært viktig. Jeg skal komme litt tilbake til det.

Nå når klima og de miljømessige utfordringene vi står overfor, skal inn, vil jeg slutte meg til dem som er glad for denne interpellasjonen og glad for interpellantens initiativ, selv om jeg er uenig i at det å ta inn antivekstsmål og det å definere velferd på andre måter er litt den rike manns privilegium å kunne gjøre. Det at vi ut fra vårt perspektiv skal gå inn og definere hvilke verdier som er riktige for de aller fattigste i verden, ser jeg ikke for meg. De kan bli uklare, og de kan faktisk bli ganske provoserende internasjonalt.

Jeg har lyst til å ta opp en undring med hensyn til de klimamålene vi setter oss, for det er jo ikke det at vi ikke har vært ambisiøse nok når det gjelder å sette oss mål, vi har vært kjempegode til å sette oss mål, men det er ingenting som tilsier at vi er i ferd med å være i nærheten av å nå dem. Og det som undrer meg når man ser på miljø- og klimapolitikken rundt omkring i verden, er hvem som lykkes: Jo, det er byer som lykkes, det er regioner som lykkes, mens nasjonene ikke har vært gode til å lykkes med klimamålsettingene sine. Vi ser bedrifter som lykkes, og vi ser mange andre grupperinger av mennesker som har organisert seg, men vi ser at nasjonene ikke lykkes med å nå de store klimamålene. Derfor skal ikke Norge bare være i front med å sette seg mål, men vi må være i front når det gjelder å gjennomføre de målene som vi faktisk setter oss.

Så har jeg lyst til å gi en utfordring til utenriksministeren når vi har anledningen her. En grunn til at jeg mener at tusenårsmålene faktisk virket så godt som de gjorde, var en prosess med inkludering og enighet knyttet til de målsettingene man satte seg. I dag er halvparten av verdens befolkning under 26 år. I mange av de landene som har de største utfordringene, bl.a. knyttet til fattigdom, kan så mye som 80 pst. av befolkninga være under 26 år. Men det er ofte de eldre herrer som bestemmer målsettingene. Skal man klare å lage internasjonale målsettinger som virker sånn som tusenårsmålene virket, må man også inkludere den generasjonen som skal gjennomføre dem, og som skal leve under dem.

Norske ungdommer har drevet en kampanje det siste året for å ta ungdom med i den fasen der vi setter disse målene, fordi det er de som skal leve med følgene av dem, og det ofte er de som skal gjennomføre dem.

Så mitt spørsmål til utenriksministeren, som jeg håper han kan si noe om, er hvordan regjeringa har tenkt å ta opp i seg det engasjementet som fins både hos norsk ung-

dom, og også hos ungdom internasjonalt, for å la ungdom være med i utforminga av de målsettingene som skal danne grunnlaget for det samfunnet som de skal leve i.

Bård Vegar Solhjell (SV) [11:55:25]: Eg vil òg takke interpellanten for å ha teke opp eit viktig spørsmål som eigentleg er i to delar. Det er viktig at det kjem opp at det no finst to delar – først den kolossalt kompliserte prosessen med å verte einige om nye bærekraftsmål. Det er ei av dei absolutt mest kompliserte oppgåvene i internasjonal politikk Børge Brende og hans medarbeidarar skal jobbe med no. Eg misunner dei ikkje, eller kanskje gjer eg det. Det er i alle fall ei svært vanskeleg oppgåve dei skal i gang med med å få alle verdas land til å verte einige om det. Det nye er at det faktisk skal gjelde oss i framtida og meir direkte få konsekvensar og vere bindande for alle land.

Det er ikkje utan grunn at vi no konsentrerer oss mest om del éin, der vi står heilt i sluttfasen. Ei ope arbeidsgruppe jobba og la i fjor fram 17 mål og 170, eller kva det var, indikatorar som det har vore sagt her, og dei måla ligg no på bordet. Og ein skal i løpet av ganske kort tid oppnå einigheit om eit opplegg som skal fungere.

Noreg har spela ei viktig rolle i det arbeidet og vore ein pådriver. Den nye regjeringa overtok i hovudsak dei same prioriteringane som den førre – ho la berre til utdanning og tok vekk fordeling, om eg ikkje hugsar heilt feil. Mange av dei tinga vi har vore opptekne av, som utdanning, miljø og likestilling, helse osv. er godt tekne vare på, men det ber preg av at det er ei ekstremt vanskeleg oppgåve.

Det er mitt klare inntrykk at i festtalane er det lett å forklare korleis miljø og utvikling heng veldig tett saman. I verkelegheita ligg det ein sterk konfliktakse under. Ikkje minst er det mange land i sør som oppfattar at det å leggje stor vekt på økologisk bærekraft, anten det er naturmangfald eller klima, kan gå ut over finansiering av utvikling og deira utviklingsmoglegheiter. Så det å klare å grunngje sakleg og skikkeleg og vise til eksempel på korleis det er å ta betre vare på ressursgrunnlaget, eller skogen eller kva det skulle vere, faktisk er vekstfremjande, og å bidra med tung finansiering – ekstra finansiering – til miljø og klima som ikkje kjem i staden for tradisjonell utvikling, er avgjerande for at ein skal lukkast med å behalde koplinga mellom det raude og det grøne.

Så har Noreg ei viktig delrolle i det som heiter finansiering for utvikling, som skjer parallelt og som ein har vore inne på her. Og eg kan ikkje understreke nok kor viktig det er. For det første, som eg sa, dersom ein skal sikre ei truverdig kopling mellom det raude og det grøne perspektivet, som er avgjerande for om det vert ein suksess, vil det krevje ein betydeleg auke i finansieringa. Men ikkje minst er det det at i tillegg til den tradisjonelle bistands- og utviklingspolitikken, er andre finansieringskjelder i sum mykje viktigare. Eg trur eg nemnde i den førre debatten eksempelet med at 1 pst. betre skatteinnkrevjing i bistandsmottakarland utgjer det dobbelte av all verdas bistand. Kapitalflukt og skatteunndraging utgjer eit enormt potensial i tillegg til sjølv sagt å mobilisere privat sektors auka investeringar i utviklingsland. Alt dette er ein kolossal moglegheit der Noreg spelar ei nøkkelrolle. Å få til truverdige løfte

om bedre finansiering vil vere avgjerande for einigheiten òg om gode mål.

Heilt til slutt vil eg berre leggje til at det kan etter mi oppfatning ikkje vere nokon som helst tvil om at ei truverdige norsk oppfølging av bærekraftmåla, som eg reknar med det kjem til å vere brei einigheit om, berre kan bety at det Noreg vi går mot i 2040 eller 2050 er eit heilt anna Noreg enn det vi har i dag når det gjeld korleis vi tek vare på våre eigne ressursar, korleis vi tek vare på naturmangfaldet vårt, korleis vi brukar den samla ressursmengda vår, korleis vi prioriterer miljø og klima internasjonalt, korleis vi har gått frå å vere ein oljenasjon til ein nasjon som lever av heilt andre inntekter og korleis klimapolitikken vår ser ut.

Eg synest ofte i desse debattane at det vert snakka som om nokre justeringar vil føre oss på rett veg. Nei, dette dreiar seg om ein fundamental transformasjon av økonomien vår og måten vi lever på. Forhåpentlegvis får vi mange nye sjansar til å ta det innover oss, men etter mitt syn er kanskje det at den erkjenninga sig inn det aller viktigaste når vi skal begynne å setje i verk desse måla.

Åsmund Aukrust (A) [12:00:55]: Jeg vil også starte med å takke Miljøpartiet De Grønne for å ta opp en veldig viktig debatt. Dette er kanskje den viktigste debatten som verdens parlamenter skal bruke dette året på å diskutere: Hvordan vi både skal lage de nye tusenårsmålene, lage de nye bærekraftmålene og samtidig løse klimakrisen. Vi forventer at utenriksministeren og hans kolleger er flinke til å inkludere Stortinget, og at vi får mange spennende og interessante debatter om dette temaet i løpet av året som kommer, for det er jo disse to utfordringene som sammen utgjør vår største trussel. Vi løser ikke det ene problemet uten at vi også løser det andre. Da trenger vi i løpet av dette året å ha klare og tydelige mål. Så er det mange som spør – og jeg er selvsagt enig i at målene vi setter oss, må være realistiske: Hva er det som er realisme? Hva er det som er realistiske mål? Spørsmålet vi må stille oss, er: Er målene gode nok, tåler de jordas bæreevne? Er det disse målene som skal til for å få en verden fri for fattigdom? Er svaret på det nei, da er det det som er urealistisk, da har vi mål som ikke tar inn over seg det alvorlet vi står overfor.

Dette året handler om å mobilisere vilje, for det er selvsagt vilje vi trenger. Da finanskrisen slo inn i 2008 over den rike delen av verden, sto verdens ledere i kø med krisepakker på milliarder for å redde banker i den rike delen av verden. Det var selvsagt bra og viktig for å hindre arbeidsledighet i vår del av verden. Men det er enda mer alvorlig at det er en milliard mennesker som lever i sult. Hvorfor finner vi ikke den samme viljen i verden til å gjøre noe med de virkelig store utfordringene – med klima, med sult, med vannmangel? Hvorfor har viljen vært større for å redde verdens rikeste banker enn for å redde verdens fattigste folk?

Jeg ønsker utenriksministeren og hans kolleger all lykke til med de veldig viktige forhandlingene de skal ut i, i Addis Abeba, i New York og i Paris. Norge har noen av verdens beste forhandlere, og jeg er helt sikker på at de kommer til å gjøre en strålende jobb alle steder de represente-

rer oss. Men hvilke andre innganger ser utenriksministeren for seg? På hvilke andre områder kan Norge påvirke? Vi i Norge har f.eks. et veldig sterkt sivilsamfunn. Hvordan inkluderer utenriksministeren og regjeringen sivilsamfunnet i det viktige arbeidet som nå skal ta til? De sitter igjen med andre kanaler, og det er innganger som Norge bør benytte seg av.

Børge Brende representerer et politisk parti. Hvordan arbeider han opp mot sine kolleger, sine konservative kolleger, i resten av verden? Selvsagt trenger vi også at man jobber på alle mulige plattformer. Det skal også vi i Arbeiderpartiet gjøre opp mot våre søsterpartier. Vi etterlyser at denne regjeringen selv kommer med flere nye initiativ. Utover det å være til stede der det gjelder, bør Norge også ta egne initiativ. Det gjorde Stoltenberg I-regjeringen da den satte seg mål om vaksiner til alle verdens barn. Det gjorde den rød-grønne regjeringen da den fikk på plass regnskogsatsingen og også tok initiativ til nedrustning. Alt dette har siden blitt felleseie for alle politiske partier i Norge. Men hvilke initiativ er det denne regjeringen ser for seg å ta, ting man kan gjøre utenfor forhandlingene, initiativ som Norge kan ta på egen hånd?

Til slutt: Selvsagt må dette også få noe å si for Norge. De målene vi setter oss, det vi sier i taler ute i verden, må få noe å si for vår egen politikk. Vi må gjøre som vi lærte av Gro Harlem Brundtland: Vi må tenke globalt og handle lokalt. I klimapolitikken skal vi se for oss ofrene for tyfonen på Filippinene, men jobben skal vi gjøre selv. Det er vi som skal være med og kutte våre egne utslipp. Det er sant som Bård Vegar Solhjell avsluttet sitt innlegg med å si: Skal alle verdens land klare dette, må vi ha et helt annet samfunn i 2040 og 2050. Det samfunnet må vi selv ta ansvaret for å skape. Alle avgjørelser vi tar i Stortinget, må føre fram mot det lavutslippssamfunnet som knapt har utslipp. Det ser jeg fram til mange spennende debatter om i denne salen.

Nikolai Astrup (H) [12:05:47]: Det er positivt og viktig at miljø får en sentral plass i de nye bærekraftmålene frem mot 2030. Norge har tatt et betydelig ansvar for å følge opp tusenårsmålene innen f.eks. global helse og utdanning. Vi har også i mange år gjort mye for å bidra til at miljø og klima blir en sentral del av utviklingsarbeidet. Regnskogsatsingen, som for øvrig ble tatt initiativ til av nåværende utenriksminister Børge Brende, er et veldig godt eksempel på et initiativ som bidrar både til å ta vare på urfolks rettigheter og ivareta det biologiske mangfoldet i regnskogen, og også til å redusere klimagassutslippene.

Vi vet at FNs grønne klimafond kommer til å bli viktig for å sette miljø og klima på dagsordenen og få gjennomført tiltak i utviklingsland. Regjeringen har sagt at den nå vil støtte det fondet med 1,6 mrd. kr de neste årene. Det er svært positivt.

Det ble fra interpellanten reist spørsmål om hvordan vi kan bruke oljefondet for å stimulere til vekst innenfor f.eks. fornybar energi fremover. Oljefondet har allerede fått økt sitt mandat fra 30 mrd. kr til 50 mrd. kr innen investeringer i fornybar energi. Det er en positiv utvikling, og vi

vil fremover nå vurdere hvordan vi ytterligere skal bruke oljefondet for å fremme en bærekraftig agenda i årene som kommer.

I tillegg jobber vi direkte på bakken for å få utviklet fornybar energi gjennom Norfund og SN Power som to viktige statlige verktøy, som har anledning til å jobbe på en helt annen og mye mer direkte måte enn det oljefondet noen gang vil kunne gjøre. I tillegg bruker vi FNs grønne utviklingsmekanisme, CDM, et verktøy som jeg vet at representanten Hansson er svært kritisk til, men som bidrar til konkrete tiltak for å kutte klimagassutslipp i utviklingsland.

Interpellanten er opptatt av hvordan Norge skal følge opp bærekraftmålene. Det gjør han selvsagt rett i å være, og jeg er glad for at regjeringen er så offensiv allerede nå, før de nye bærekraftmålene er vedtatt, for å få til et taktskifte innenfor miljø- og klimaarbeidet i Norge. Det er riktig, som også representanten Aukrust var inne på, at vi er nødt til å ta vår del av ansvaret, også her hjemme, og gå foran med et godt eksempel.

Regjeringen har varslet en stortingsmelding om biologisk mangfold som nettopp skal se på hvordan Norge skal innfri de forpliktelsene vi har inngått internasjonalt for å ivareta det biologiske mangfoldet, og – selvsagt viktigere enn det – hvordan vi skal stanse tapet av arter her hjemme.

På klimasiden er vi i gang med å forsterke klimaforliket, sammen med våre venner i Kristelig Folkeparti, Venstre og Fremskrittspartiet. Det har vært et taktskifte sammenlignet med den forrige regjeringen. Jeg vet at dette kanskje er litt for detaljert for denne debatten, men la meg likevel få nevne noen områder der vi har forsterket klimaforliket: innenfor kollektivtrafikk – et veldig viktig område der vi har sagt at vi skal komme med statlig finansiering inntil 50 pst. av alle store kollektivtiltak i og rundt de store byene; det er svært viktig – satsing på tog, satsing på sykkel, nye kriterier for miljøvennlig byutvikling og sterkere satsing også på miljø- og klimateknologi, som er helt avgjørende for det arbeidet vi står overfor, og som vil gjøre det mulig å videreføre den suksessen som har ført til at industrien har kuttet utslippene med 40 pst. siden 1990. Også oppvarming til bygg er kuttet med over 40 pst. siden 1990.

Det er helt nødvendig med en raskere omlegging av transportsektoren. Der har vi nå varslet billigere hybridbiler, vi viderefører elbilsatsingen, og vi har også fremmet en rekke tiltak for å fremme biodrivstoff, som vil være viktig for å få redusert utslippene her hjemme.

Så vi er i gang, men la meg understreke at forskning og utvikling og det å ta i bruk og utvikle ny teknologi kommer til å være helt avgjørende for å nå målene, både her hjemme og ute. Det at Norge har en såpass sterk økonomisk situasjon, gjør oss i stand til å yte mer enn det vår størrelse skulle tilsi – både i det grønne skiftet her hjemme og også for å bidra til et grønt skifte ute.

Rasmus Hansson (MDG) [12:11:04]: Jeg vil takke for en god debatt med mange innlegg som vel i hvert fall kan sies å samle seg om at Norge – både regjeringen og oppo-

sisjonen i Stortinget – ser viktigheten av de nye bærekraftmålene som kommer, både for Norges rolle som pådriver for en internasjonal bærekraftig utvikling, og som ramme for en videre utvikling i Norge.

Det som blir interessant å se, når målene faktisk blir vedtatt, og ikke minst når det meget omfattende kriteriesettet som følger med målene, er slått fast, er i hvilken grad det vil være vilje til å ta de målene og de kriteriesettene direkte inn i norsk politikk på den måten som det er forutsatt at de skal tas inn, og anvende dem som føringer for utviklingen på disse områdene, også for norsk politikk. Hittil har vi fått høre mye fra utenriksministeren om den innsatsen Norge skal gjøre ute for mål som skal påvirke andre lands utvikling, men som også representanten Solhjell påpekte, den store forskjellen er altså at dette gjelder oss, og det må synes.

Så vil jeg avlegge representanten Skei Grande en visitt, fordi hun overrasket meg litt ved å ta avstand fra forutsetningen om – representanten Skei Grande har forlatt salen, det er jo sørgelig, men sånn er det – livskvalitet som mål for utvikling. Nå er det først og fremst ikke slik at livskvalitet bare er en luksus rike mennesker skal unne seg, livskvalitet er rimeligvis like nødvendig for fattigfolk som det er for rike folk, men det kan gi seg ulike utslag.

Men vi er altså i en situasjon hvor nettopp det å argumentere for at vi skal sette livskvalitetsmål til side for å fremme en materiell utvikling for fattige mennesker andre steder i verden, er den fundamentale misforståelsen som skaper en dårlig utvikling for folk rundt omkring i verden, og undergraver det framtidige livsgrunnlaget. Det er når livskvalitet for alle er det overordnede målet at vi har en utvikling som bevarer livsgrunnlaget og framtidige muligheter for alle.

Dermed ser jeg fram til hvordan dette vil bli fulgt opp av regjeringen overfor Stortinget, internasjonalt og ikke minst nasjonalt.

Utenriksminister Børge Brende [12:14:19]: Først vil jeg takke for en god debatt og takke interpellanten, Hansson, for å ta opp dette viktige temaet: Hvordan skal vi sikre offensive og gjennomførbare bærekraftsmål som skal erstatte de tusenårsmålene som har hatt en så positiv påvirkning på den internasjonale utviklingsagendaen siden år 2000? Hvis vi ikke hadde hatt dem, tror jeg faktisk at utviklingsagendaen ikke hadde hatt så gode resultater å vise til – veldig konkret og målbart.

Det vi må huske i denne debatten, er at dette er avløsningen av tusenårsmålene. Hovedformålet med de nye bærekraftmålene er å avskaffe all global fattigdom innen 2030. Men så har vi sagt at det ikke er mulig uten at det skjer på bærekraftige prinsipper, og at man må frikoble økonomisk vekst fra vekst i klimagassutslipp og ødeleggelse av biologisk mangfold. Men det som virkelig blir utfordringen, er å få disse bærekraftmålene til å bli like effektive som tusenårsmålene. Vi har halvert antall fattige som lever i ekstrem fattigdom, siden år 2000, og i 2030 skal vi avskaffe all ekstrem fattigdom. Finansiering av det og for-

pliktelse til nasjonal ressursmobilisering er hovedutfordringen.

Så skal det være klinkende klart at når disse målene er på plass, skal vi selvsagt gjøre det hjemme i Norge også som er nødvendig innenfor klima og biologisk mangfold. Men det er viktig at vi ikke glemmer at de kommende månedene vil definere den globale utviklingsagendaen for de 15 neste årene. Vi skal være ambisiøse, vi skal være en pådriver for å få inn også formuleringer som ikke ligger der, på styresett, på menneskerettigheter. Vi skal sørge for at også utdanning nå blir en satsing. De siste årene har vi dessverre sett globalt og nasjonalt at vi ikke har økt satsingen på utdanning. Det ser vi konsekvensene av også globalt.

Når det gjelder denne regjeringens dagsorden og ledelse, som ble etterspurt, leder vi nå arbeidet frem mot utviklingsfinansieringskonferansen i Addis Abeba, Monterrey 2. Vi har tatt et globalt lederskap innenfor utdanning. Og når det snakkes om å bli felleseie, har de som var med på debatten om utdanningsmeldingen her for noen minutter siden, allerede sett at det regjeringen har lagt opp til når det gjelder utdanning, har blitt felleseie – det er nærmest som om det har vært felleseie i flere år. Og ingenting er bedre. Vi skal ta en global lederrolle innenfor utdanning, som vi har gjort innenfor helse og vaksinasjon, som vi har gjort innenfor regnskog.

Dette blir en utrolig dugnad, og det er bra at vi står sammen i Norge om å være en pådriver for å fremskaffe – igjen – gode internasjonale målsettinger som skal avskaffe all ekstrem fattigdom. Det er bare å sette i gang med jobben!

Presidenten: Da er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Sak nr. 3 [12:17:28]

Stortingets vedtak til lov om oppheving av lov om forbud mot profesjonell boksing (Lovvedtak 36 (2014–2015), jf. Innst. 113 L (2014–2015) og Prop. 2 L (2014–2015))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 4 [12:17:46]

Stortingets vedtak til lov om endringer i yrkestransportlova (krav om butid for utferding av kjøresetel mv.) (Lovvedtak 37 (2014–2015), jf. Innst. 115 L (2014–2015) og Prop. 15 L (2014–2015))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Stortinget skal da gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 25 (2013–2014) – om utdanning for utvikling – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 2 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sakene nr. 3 og 4

Presidenten: Sakene nr. 3 og 4 er andre gangs behandling av lovsaker, lovvedtakene 36 og 37.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til noen av sakene. Stortingets lovvedtak 36 og 37 er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

Sak nr. 5 [12:27:45]

Referat

1. (141) Statsministerens kontor melder at
  1. lov om endringer i straffeloven 1902 (forvaring) (Lovvedtak 21 (2014–2015))
  2. lov om endringer i utlendingsloven m.m. (unntak fra taushetsplikt) (Lovvedtak 15 (2014–2015)) – er sanksjonert under 9. januar 2015
Enst.: Vedlegges protokollen.
2. (142) Representantforslag fra stortingsrepresentant Rasmus Hansson om at kjøp av klimakvoter i utviklingsland ikke lenger skal brukes i det norske klimaregnskapet som erstatning for å kutte utslipp i Norge (Dokument 8:49 S (2014–2015))
Enst.: Sendes energi- og miljøkomiteen.
3. (143) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mudassar Kapur, Michael Tetzschner, Helge André Njåstad, Kenneth Svendsen, Geir S. Toskedal og André N. Skjelstad om endring i valgloven. Beslutningen om valg skal holdes over én eller to dager skal kunne treffes av bystyre/kommunestyre som alminnelig flertallsvedtak (Dokument 8:50 L (2014–2015))
Enst.: Sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.29.